

Spolupráce vybrané spádové mateřské a základní školy

Veronika Cibulcová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Cibulcová**

Osobní číslo: **H14619**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Spolupráce vybrané spádové mateřské a základní školy**

Zásady pro vypracování:

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k problematice spolupráce mateřské školy a základní školy.

Příprava metodiky výzkumné části a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím metody polostrukturovaného interview.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro vybrané školy.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BENÍŠKOVÁ, Tereza. První třídou bez pláče. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA (eds.). Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-828-9.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada, 2008. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1568-1. Dostupné také z:

http://toc.nkp.cz/NKC/200802/contents/nkc20071782169_1.pdf.

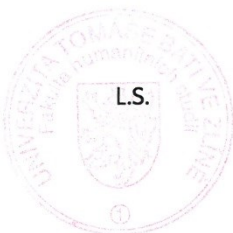
KUTÁLKOVÁ, Dana a Dana KREJČÍŘOVÁ. Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost. Praha: Grada, 2006. Pro rodiče. ISBN 80-247-1040-4.

Transition to primary school. Evidence request bank [online]. 2014 [cit. 2016-05-13]. Dostupné z: <https://evidencerequestbank.files.wordpress.com>.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Hana Navrátilová**
Ústav školní pedagogiky
Datum zadání bakalářské práce: **26. října 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2017**

Ve Zlíně dne 26. října 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9.11.2016

..... *Alžběta*

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce má teoreticko - empirický charakter. Cílem práce je především prostudovat a analyzovat dostupnou literaturu v oblasti spolupráce spádové mateřské a základní školy a následně prozkoumat, jak probíhá daná spolupráce mezi těmito institucemi. Teoretická část se zabývá vymezením klíčových pojmů souvisejících s problematikou spolupráce mateřské a základní školy. V empirické části bakalářské práce jsou prezentovány výsledky z kvalitativně orientovaného výzkumu, který byl realizován prostřednictvím polostrukturovaného interview s učitelkami vybrané spádové školy. Na základě analýzy interview jsme zjistili, jak spolupráce mezi institucemi probíhá a co ji ovlivňuje.

Klíčová slova: spádová škola, spolupráce, školní zralost

ABSTRACT

This Bachelor Thesis has a theoretical and an empiric character. The aim of the thesis is primarily to read the available literature up and analyze it in the field of cooperation of the kindergarten and its adjoining elementary school and then to explore how the cooperation between these institutions works. The theoretical part deals with the definition of the key words connected with the theme of the cooperation between kindergarten and primary school. The empirical part presents the data obtained from the qualitatively oriented research which was realized through the semi-structured interview with the teachers of the selected adjoining school. According to the analysis of the interview is the finding how the cooperation between institutions works and what affects it.

Keywords: adjoining school, cooperation, school readiness

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Haně Navrátilové za odborné vedení práce, cenné rady, ochotu a milý přístup, který provázel celou naši spolupráci. Také bych chtěla poděkovat všem participantkám, které se zapojily do výzkumného šetření bakalářské práce.

Mé poděkování patří i mé rodině za podporu, kterou mi během celého studia poskytli.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 KONCEPT MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY	11
1.1 MATEŘSKÁ A ZÁKLADNÍ ŠKOLA JAKO SOUČÁST VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU.....	11
1.2 DEFINICE POJMU SPOLUPRÁCE MEZI MATEŘSKOU A ZÁKLADNÍ ŠKOLOU.....	13
1.2.1 Formy spolupráce.....	15
1.3 SPOLUPRÁCE ŠKOLY A RODINY.....	17
2 PŘECHOD DĚTÍ Z MATEŘSKÉ DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	19
2.1 ŠKOLNÍ ZRALOST.....	19
2.1.1 Složky školní zralosti.....	20
2.2 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST	21
2.3 ZÁPIS DO PRVNÍ TŘÍDY	22
2.3.1 Tradiční zápis.....	23
2.3.2 Netradiční zápis.....	23
2.4 ODKLAD POVINNÉ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU.....	27
3.1 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	27
3.2 METODOLOGIE VÝZKUMU	27
3.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	28
3.3.1 Charakteristika výzkumného zařízení	28
4 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT.....	30
4.1 SPOLEČNÉ AKCE JAKO ZÁKLAD SPOLUPRÁCE	30
4.2 SPOLUPRÁCE MEZI INSTITUCEMI.....	35
4.3 KOMUNIKACE NAPŘÍČ ŠKOLAMI	38
4.4 NETRADIČNÍ ZÁPIS	42
4.5 KONTAKT ŠKOL S RODIČI	46
4.6 ZÁVĚRY A DISKUZE	48
4.6.1 Doporučení pro praxi	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	55
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	56
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Spolupráce vybrané spádové mateřské a základní školy“ jsem si zvolila z důvodu, abych zjistila, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi těmito institucemi. Mateřská, ale především základní škola jsou významným mezníkem pro dítě, kdy mu končí doba bezstarostnosti, hraní a nastává doba povinností, řádu a plnění úkolů. Aby instituce byly schopné zajistit dítěti bezproblémový přechod z mateřské do základní školy, je právě vzájemná spolupráce klíčová. Už při výběru tématu jsem věděla, že těchto spádových škol není mnoho a bude obtížné takovou instituci najít, proto jsem ráda, že se mi to podařilo.

Cílem bakalářské práce je především prostudovat a analyzovat dostupnou literaturu v oblasti spolupráce spádové mateřské a základní školy a následně prozkoumat, jak probíhá daná spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou.

Teoretická část této práce má za cíl vymežit klíčové pojmy související s problematikou spolupráce spádové mateřské a základní školy. V první kapitole se věnujeme spolupráci mateřské a základní školy, ve které tento pojem definujeme a také se zabýváme formami spolupráce. V závěru kapitoly okrajově popisujeme spolupráci školy a rodiny. Druhá kapitola se věnuje přechodu dětí z mateřské do základní školy, který úzce souvisí se spoluprací. Nejdříve vymezuje pojmy školní zralost a školní připravenost, poté popisujeme zápis do první třídy. Závěr kapitoly je věnován odkladu povinné školní docházky, jelikož právě odklad chrání děti školně nezralé před selháváním.

Podstatná je však praktická část práce, ve které jsme si stanovili hlavní výzkumný cíl a to prozkoumat, jak probíhá spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou. Pro účely naší bakalářské práce jsme zvolili kvalitativně orientovaný typ výzkumu a využili metodu polostrukturovaného interview, kterou jsme považovali za nejvhodnější. Interview bylo provedené se šesti participantkami, které tvořily učitelky z mateřské a základní školy. Na základě zjištěných informací, jsme se v závěru praktické části snažili navrhnout doporučení pro zlepšení spolupráce mezi těmito institucemi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KONCEPT MATEŘSKÉ A ZÁKLADNÍ ŠKOLY

První kapitola práce je věnována zejména spolupráci mateřské a základní školy, která je velmi důležitá, jelikož napomáhá dítěti zajistit a vytvořit plynulý a přirozený přechod mezi těmito institucemi. Než se ovšem budeme zabývat spoluprací, musíme si nejprve vymezit důležité pojmy, související s touto problematikou, kterými jsou instituce mateřská a základní škola. Důležitou součástí této kapitoly je také rozčlenění forem spolupráce dle jejich zaměření a účelu. V závěru kapitoly jsme se věnovali spolupráci rodiny a školy.

1.1 Mateřská a základní škola jako součást vzdělávacího systému

Mateřská škola je školské zařízení, které je určeno dětem předškolního věku a to konkrétně od tří do šesti (někdy až sedmi) let. V České republice není docházka do mateřské školy povinná, nicméně na umístění svého dítěte do mateřské školy mají rodiče právo. (Kropáčková, 2008) V roce 2017 však zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání přinesl několik podstatných změn týkajících se předškolního vzdělávání. Nejdůležitější změnou je, že byl zaveden povinný poslední rok v mateřské škole a to pro děti, které dosáhnou do 31. srpna pěti let. (Zákon č. 561/2004 Sb.) Proto je velmi podstatná pevnější spolupráce mezi mateřskou a základní školou při přípravě dítěte na povinnou školní docházku. Naše zkoumané zařízení například spolupracuje při přípravě dětí v projektu „Předškolička“.

Opravilová (2011) ve své knize chápe předškolní vzdělávání jako nedílnou součást celoživotního učení a to díky měnícímu se pohledu na dítě předškolního věku. Jak napsala Kropáčková (2008) mateřské školy připravují dítě na vstup do základní školy každodenní přirozenou a plynulou socializací a kultivací dítěte prostřednictvím situačního a prožitkového učení a hravých aktivit.

Předškolní vzdělávání se co nejvíce přizpůsobuje vývojovým, sociálním, kognitivním i emocionálním potřebám dítěte a měla by být respektována jeho vývojová specifika. Předškolní vzdělávání též nabízí vhodné vzdělávací prostředí, které je pro dítě zajímavé, podnětné, obsahově bohaté a ve kterém se může dítě cítit bezpečně, radostně a spokojeně. Mělo by mu zajišťovat také dostatek možností se projevit, bavit a zaměstnávat běžným dětským způsobem. (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2016)

Předškolní vzdělávání má dítěti ulehčovat jeho další vzdělávací i životní cestu. Jeho cílem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, osobní pohodu

a spokojenost, také jej motivovat k dalšímu učení a poznávání, pomáhat mu v chápání okolního světa a přibližovat mu pravidla a hodnoty uznávané společností. (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2016) Dle autorů Gillernové a Mertina (2003) základní škola navazuje na výsledky práce školy mateřské, kdy v současné době mají tyto základní školy na děti množství požadavků, které nemohou získat obyčejným zráním, přítomností ve společnosti, ani rodinnou výchovou.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2016, s. 6), (dále jen RVP PV) uvádí, že cílem předškolního vzdělávání „je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat a zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči.“

Oproti mateřské škole je základní škola školské zařízení určené pro děti od šesti do patnácti let. Toto vzdělávání je v České republice povinné. Základní škola se může rovněž podílet na přípravě dětí do první třídy a usnadnit jim tak nelehký přechod z mateřské školy do základní.

Jedna z podob této přípravy může být zřízení tzv. přípravné třídy. Jsou to třídy pro budoucí prvňáčky, kteří nastoupí příští rok do školy a u kterých se předpokládá, že zařazení do těchto tříd vyrovná jejich vývoj. Této přípravě využívají především děti s odkladem povinné školní docházky. Tyto děti se po odkladu nevrací zpět do mateřské školy, ale chodí už do základní školy, do jakéhosi nultého ročníku. Děti si v tomto ročníku zvykají na školní prostředí, systém přestávek, zvonění a postupně i na školní povinnosti. (Beníšková, 2007)

Základní školy taktéž mohou pro budoucí prvňáčky pořádat různé akce, projekty a kurzy, jejichž cílem je pozitivně naladit dítě na vstup do školy a seznámit jej s prostředím základní školy i formou vyučování. Na základě těchto akcí ulehčí dětem přechod z mateřské do základní školy a zlepší tak jejich adaptaci na školu. Akce bývají zpravidla pořádány v jarních nebo letních měsících a jsou určeny pro děti, které byly řádně zapsány do prvních tříd pro následující školní rok. Základní školy většinou tyto akce organizují jako jednorázové nebo formou odpoledních kroužků. (Kropáčková, 2008)

Jak píše ve své knize Kropáčková (2008) jsou také základní školy, které fungují jako sloučená školská zařízení, což znamená, že instituce mateřské nebo pomocné školy spadá

pod školu základní. Děti navštěvující mateřskou školu mají v těchto případech velkou výhodu. Nejen, že poznají prostředí základní školy, ale také se seznámí s učiteli i budoucími spolužáky, například na zahradě nebo při společných akcích. V naší bakalářské práci se budeme zabývat právě toutohle, výše zmíněnou situací, kdy mateřská škola spadá pod školu základní.

1.2 Definice pojmu spolupráce mezi mateřskou a základní školou

Pojmem spolupráce se ve své knize zabývá Pohnětalová (2015), která jej obecně charakterizuje jako „základní forma sociálního chování v sociálních interakcích, jejímž obsahem je společná cesta všech zúčastněných k cíli.“

Při dobré spolupráci mezi mateřskými a základními školami mají rodiče i děti možnost se blíže seznámit s konkrétní základní školou, získat důležité informace o termínu, organizaci i průběhu zápisu do prvních tříd, o dni otevřených dveří, školním vzdělávacím programu (dále jen ŠVP), zájmových kroužcích nebo vybavenosti školy (Kropáčková, 2008).

Iniciátorem plánu spolupráce se základní školou je většinou zpravidla mateřská škola. Spolupráce mateřské školy se základní školou a rodinou, by měla pomoci dítěti při vstupu do první třídy, který je pro něj důležitým životním přelomem. Hlavním cílem spolupráce je proto zajistit a vytvořit dítěti plynulý a přirozený přechod z mateřské do základní školy. (Bečvářová, 2003; Benátská, 2008) Langmeier a Krejčířová (2006) uvádí, že pro většinu dětí znamená vstup do základní školy značnou zátěž, která se v této době ještě stupňuje z důvodu vyšších nároků na vzdělání a na jeho pracovní výkonnost.

Pedagogové z mateřské školy vytvářejí příležitosti k poznání školního prostředí tím, že s dětmi navštěvují základní školu, hospitují s dětmi v prvních třídách, ale také se seznamují s návazností na rámcový vzdělávací program a uzpůsobují k tomu svůj ŠVP a Třídní vzdělávací program v mateřské škole (dále jen TVP). Spolupráce je součástí ŠVP mateřských škol a probíhá průběžně po celý školní rok. (Tomášová, 2012) Pedagogové ze základních škol se zase mohou podívat do mateřské školy a shlédnout, jak probíhá denní program a na jaké úrovni jsou děti při plnění různých úkolů (Klégrová, 2003). Konkrétní plán spolupráce vychází z tohoto dokumentu a obsahuje časový harmonogram a konkrétní aktivity (Syslová, 2016).

Spolupráce obou institucí je smysluplná, pokud jsou její cíle a přínosy orientovány na rozvíjení dítěte, socializaci, uspokojování jeho potřeb a na plynulost přechodu dítěte

z mateřské do základní školy. V mateřské škole by měly být aktivity, jejichž náplň napomáhá a přispívá k přípravě dítěte na nároky základní školy, na průběh zápisu do první třídy, aktivity zabývající se problematikou školní zralosti a školní připravenosti, ale měla by sem být zařazena i zpětná vazba o následné adaptaci dětí. Dítě si v první třídě utváří postoj k učení, spolužákům i pedagogům, který podstatně ovlivňuje jeho budoucí vztah ke škole. (Syslová, 2016)

Podstatné je tedy vytvořit program mezi těmito institucemi, následně jej využívat a vyhodnotit jeho přínos. Tento program musí vycházet z podmínek mateřské školy, kdy záleží, zda se jedná o mateřskou školu, která je součástí školy základní nebo jde o samostatný právní subjekt. Také je důležité, zda se nachází v obci jedna, či více základních škol, kolik dětí průměrně odchází do základní školy nebo jakému počtu dětí je navržen odklad školní docházky. (Syslová, 2016) Program spolupráce má vytvořený také naše zkoumaná instituce, která již během prázdnin zapisuje do programu konající se události, které se jim uskuteční. V našem případě se jedná o program, který vychází z podmínek mateřské školy, která je součástí školy základní. Tento program instituce využívají hodně, ale již nevyplývalo, zda nebo jakým způsobem hodnotí jeho přínos.

Podle Bečvářové (2003) se o pedagogickou práci základní školy musí zajímat mateřská škola a to především o její vzdělávací program, způsob výuky, hodnocení žáků i metody práce. Mateřská škola seznamuje školu základní se svou koncepcí – programovými dokumenty, filozofií i s výsledky její práce. Významné jsou jak setkání dospělých – pedagogů obou stupňů škol a rodičů dětí, tak i společné akce institucí. Základní škola by měla přizpůsobit své pedagogické plány a nároky potřebám dětí včetně potřeb individuálních i specifických a akceptovat tak specifika mateřské školy. Pedagogové mateřských škol, kteří mají děti ve své péči, by měli v přímé spolupráci řešit rozhodnutí o odkladech povinné školní docházky.

Spolupráce učitelů z mateřské školy se školou základní může být velmi nápomocná k tomu, aby učitelé na základních školách lépe poznali děti, které přijdou do první třídy. (Evidence request bank, Development project, 2014)

Plán spolupráce by měl být společným dokumentem, se kterým souhlasí obě organizace, podílejí se na jeho realizaci a provádějí jeho pravidelné aktualizace. Významným faktorem pro plynulý a přirozený přechod dítěte je plán spolupráce v oblasti vzdělávání dětí.

Současně sem patří i klima, důvěra a vzájemná podpora vztahů mezi mateřskou a základní školou. (Syslová, 2016)

„Obě instituce proto musí koordinovat své požadavky tak, aby mezi nimi existovala jasná návaznost, aby se některé dovednosti získané v mateřské škole přechodem do základní školy neztrácely a aby naopak mateřská škola připravovala na faktické požadavky základní školy.“ (Gillernová a Mertin, 2013, s. 218)

Spolupráce může probíhat i virtuálně, avšak by neměla nahradit spolupráci osobní. V dnešní době může probíhat prostřednictvím e mailu, webových kamer nebo dopisováním. Školy si tak mohou navzájem posílat různé vzkazy, obrázky, přání či dárky. Významný je vždy nápad a myšlenka. (Benátská, 2008)

1.2.1 Formy spolupráce

Formy spolupráce uvádějí ve svých publikacích mnozí autoři. My jsme se však rozhodli blíže rozepsat formy spolupráce dle zaměření a účelu podle Syslové (2016), která je rozděluje následovně:

Spolupráce a komunikace učitelů mateřské a základní školy

Tato spolupráce se zaměřuje na společná témata výchovy a vzdělávání, vzájemné poznávání, předávání zkušeností a poznatků. Pedagogové obou institucí si na základě vzájemných konzultací zařazují získané informace do svých TVP. Mohou tak zajistit dítěti návaznost, provázanost a přípravu do první třídy. Dalším způsobem může být vzájemná hospitace a následná diskuze například na téma odměňování a pochvala. Sjednocení pohledů pedagogů z obou škol napomáhá dítěti budovat si sebedůvěru, objektivní sebeobraz, ale i sebeúctu. Dalším tipem spolupráce může být úmluva mezi školami, kdy děti z mateřské školy budou po zápisu začleněny hromadně do jedné třídy základní školy. Právě na spolupráci a komunikaci pedagogů jsme se zaměřili v praktické části naší bakalářské práce.

Společné akce pro děti z mateřské a základní školy

Společné akce napomáhají seznámit děti ve věku od šesti do sedmi let s prostředím, klimatem a atmosférou školy i třídy, s pedagogy a personálem školy, s organizací, ale i s formou výuky. Pomáhají dětem s adaptací na nové prostředí, s budováním představ o základní škole a její funkci. Jednou z prvních akcí na začátku školního roku, bývá

návštěva čerstvých prvňáčků v mateřské škole, kteří dětem ukazují své aktovky, vyprávějí zážitky a pocity ze základní školy, ale také se pokouší srovnat mateřskou školu se základní. V průběhu školního roku bývá v plánu spolupráce zařazena i návštěva dětí v základní škole. Děti mají možnost prohlédnout si budovu školy, jídelnu, tělocvičnu, ale také se zúčastnit vyučovací hodiny a tak zažít a vidět, co se jejich bývalí kamarádi naučili. Další akce jsou organizovány tak, aby nenásilnou formou seznamovaly děti se školním prostředím. Naše participantky chápou spolupráci hlavně v konání společných akcí mateřské a základní školy, jak se můžeme dozvědět v praktické části bakalářské práce.

Akce učitelů základní a mateřské školy pro rodiče

Mateřská škola působí jak na děti, tak i na rodiny a jejich vztah ke vzdělávání. To je důvod, proč právě pedagogové obou institucí společně organizují aktivity pro rodiče, které mají přispět k pozitivnímu vlivu na vzdělávání dětí. Můžeme sem například zahrnout besedy o školní zralosti, kterých se účastní učitelé mateřských a základních škol, rodiče i psycholog z pedagogicko-psychologické poradny. V jiných mateřských školách se zase osvědčil program, kde nejdříve psycholog sděluje informace o školní zralosti, o odkladu povinné školní docházky a až poté následují informace pedagoga základní školy o požadavcích školy na budoucí prvňáčky. Tyto informace jsou součástí ŠVP základní školy. Obohacením programu bývá většinou výstavka a představení učebních pomůcek, které se v mateřské škole používají pro rozvoj dítěte v konkrétních oblastech školní zralosti. Beseda je pro všechny velmi přínosná, jelikož zúčastnění mají možnost získat informace o tom, co je zajímavé a co je pro ně důležité.

Programy pro děti, rodiče a učitele

Pro některé pedagogy mateřských a základních škol je oblíbenou formou spolupráce při přípravě na základní školu program edukativně stimulační skupiny (dále jen ESS). Tento program zahrnuje rozvoj schopností dítěte, které potřebuje pro psaní, čtení, počítání, rozvoj řeči, myšlení, pozornosti a ovládnutí emočních procesů. Cílem ESS je ochrana školního neúspěchu a snížení nebezpečí specifických poruch učení v první třídě základní školy. Setkání se účastní jak rodiče dětí, tak pedagogové mateřské a základní školy. V praxi se osvědčil program, kdy prvních pět setkání probíhá v mateřské škole, kde jsou děti i rodiče ve známém prostředí a navíc mají možnost poznat pedagoga ze základní školy, který ESS vede. Další pět setkání probíhá již na základní škole, kde si děti i rodiče zvykají na nové prostředí. Přínosem pro děti, pedagogy i rodiče je přítomnost pedagogů z obou typů škol.

Mají tak možnost se ve skupině blíže seznámit, konzultovat případné problémy, porozumět vzájemným očekáváním a hledat společná řešení.

1.3 Spolupráce školy a rodiny

Rodina je nenahraditelná díky své univerzálnosti a specifičnosti a je prvním prostředím, se kterým se dítě setkává. Každá rodina je jedinečná a reprezentuje danou společnost, její tradice a kulturu. Dítě tak získává první sociální zkušenost a díky tomu si již v rodině vytváří základ formování osobnosti. (Opravilová, 2016)

Škola má za úkol doplňovat výchovu rodiny a v úzké vazbě dítěti zajišťovat další vzdělávání. Měla by přijmout rodiče jako partnera a odborníka, což znamená radit se s ním, respektovat ho, naslouchat jeho názorům a to hlavně proto, aby společně hledali nejlepší cestu pro vzdělávání dítěte. (Svobodová, 2010) Někteří rodiče jsou nastavení na spolupráci se školou, jsou sdílní a otevření, jiní zase raději nechají výchovu svého dítěte na škole a plně jí důvěřují. Existují i rodiče, kteří mají o vzdělávání svých dětí jasnou představu, kterou následně sdělují škole a očekávají, že ji naplní. Mnohdy vznikají obavy a komunikační bariéry ze strany rodičů důsledkem vlastní zkušenosti z dětství a neznalosti současných změn ve škole. Proto je důležité, aby škola udělala vždy první krok k vytvoření partnerského a fungujícího vztahu. (Krejčová, Kargerová a Syslová, 2015)

Kropáčková (2008, s. 96) uvádí následující předpoklady kvalitní spolupráce mezi školou a rodinou:

- „vytvořit podmínky,
- partnerský vztah (pozitivní vazba, vzájemná závislost),
- důvěra (individuální zodpovědnost),
- gradace vztahu (navázání, udržování, rozšiřování, zkvalitňování),
- nabídka rozmanitých forem spolupráce,
- respektování individuálních rozdílů,
- prostor pro výběr,
- vzájemné respektování práv, povinností, potřeb a možností.“

Kropáčkové (2008) dodává, že kvalitní spolupráce rodiny a školy je důležitým faktorem podporujícím efektivitu a individualizaci vzdělávání dětí. Za výchovu i vzdělávání dětí jsou zodpovědní rodiče, kteří jsou se školou rovnocenní partneři. Spolupráce mezi rodiči

a učitelé by měla být založená na důvěře, fungujícím vyměňování informací a oboustranné komunikaci. Autorky Krejčová, Kargerová a Syslová (2015) ve své knize dodávají, že úkolem školy je vytvořit takové podmínky, aby fungoval partnerský vztah s rodiči, aby navázali a pravidelně s rodiči udržovali kontakt a nabízeli jim rozmanité formy spolupráce.

Dobrá spolupráce mezi rodiči a pedagogy se skládá z různých forem kontaktů. Jednak jsou to kontakty formální, což znamená setkání tváří v tvář. Zde můžeme zařadit například třídní schůzky, konzultace s učitelkami, den otevřených dveří, besídky, výstavy dětských prací a jiné akce. (Kotátková, 2014) Vedle formálních jsou i kontakty neformální, například příchod a odchod dítěte, což je velmi důležité z hlediska budování dobré komunikace mezi školou a rodinou. Dále sem můžeme zařadit telefonické rozhovory, SMS a emailové zprávy. I takovým způsobem může spolupráce s rodinou efektivně fungovat, ale využívá se spíše v situacích, které vyžadují pohotové řešení. (Krejčová, Kargerová a Syslová, 2015)

Tato strategie rovněž naplňuje zásadní požadavek RVP PV a to, že „učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.“ (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2016, s. 34)

2 PŘECHOD DĚTÍ Z MATEŘSKÉ DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Přechod dětí z mateřské do základní školy je bezpochyby spjat s posuzováním školní zralosti a školní připravenosti dětí, což je nezbytná podmínka pro úspěšný nástup do první třídy, ale i pro zdárné zvládnutí školních požadavků. Právě školní zralosti a školní připravenosti věnujeme v této kapitole pozornost. Dále se budeme zabývat zápisem dětí do první třídy a v závěru kapitoly zmíníme odklad povinné školní docházky, jelikož předčasný nástup dětí do první třídy může negativně ohrozit jejich celkovou úspěšnost ve škole.

2.1 Školní zralost

Školní zralost je dosud nejznámější pojem, který znamená dosažení určitého stupně ve vývoji dítěte před vstupem do první třídy základní školy (Kropáčková, 2008).

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 243) definuje školní zralost jako „stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech.“

Kořátková (2014, s. 139) naopak chápe školní zralost jako „způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází ze stavu jeho fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů tj. z kvality myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopnosti soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním.“

Autorky Bednářová a Šmardová (2010) školní zralost charakterizují jako dosažení takové míry vývoje, aby se dítě bylo schopno bez potíží účastnit výchovně – vzdělávacího procesu, nebo alespoň bez větších potíží, nejlépe s potěšením a touhou.

Děti, které mají dostatečnou školní zralost, dosahuje lepšího výkonu a lépe využívá své schopnosti. Bývají často odolnější, vyrovnanější a to jim napomáhá k tomu, aby pro ně požadavky na školu byly zvládnutější. Naopak děti, které jsou nezralé, jsou většinou emočně labilnější, podrážděnější, hůře se soustředí a bývají unavitelnější. (Blair, 2002; Konold a Pianta 2005 in Vágnerová, 2012) Tato nezralost se může projevit i nejasnou koordinací pohybů mluvidel, kdy děti nedovedou vyslovovat správně všechny hlásky.

Všechny tyto projevy dětem komplikují adaptaci na školu a plnění jejich požadavků. (Vágnerová, 2012)

Dle autorů Mertina a Krejčové (2013) hrají také podstatnou roli při rozhodování školní zralosti okolnosti na straně školy a rodiny.

2.1.1 Složky školní zralosti

Složky školní zralosti rozepisuje ve svých publikacích mnoho autorů. My jsme se však rozhodli rozepsat následující tři složky školní zralost podle Kropáčkové (2008):

Fyzická (tělesná) zralost

Úroveň fyzické zralosti hodnotí především pediatr v rámci pětileté prohlídky, který sleduje tělesnou zralost, ale i celkovou zdravotní odolnost dítěte. Při prohlídce zjišťuje laterální ruku, stav dentice (nástup výměny mléčného chrupu), ale též s dítětem provede orientační zkoušku zralosti. Pozornost je zaměřena i na změny tělesné stavby, s čím souvisí tzv. filipínská míra. Jedná se o orientační zkoušku tělesné zralosti, u které se zjišťuje protažení končetin. Tato zkouška spočívá v tom, zda dítě ohne pravou paži přes temeno vzpřímené hlavy a dotkne se levého ušního boltce. Dítě je zpravidla při této zkoušce úspěšné až kolem šestého roku života. Při prohlídce se zohledňuje i výška a váha dítěte. Pokud dítě nedosahuje požadované průměrné tělesné výšky a váhy, měli by si rodiče uvědomit, že to ještě neznamená, že dítě není fyzicky zralé.

Psychická zralost

Psychická zralost zahrnuje celou řadu stanovisek a je podmíněna zráním organismu. Jedním z kritérií je zralost smyslového vnímání, konkrétně zrakového a sluchového. Celkovou psychickou zralost významně ovlivňuje i rozumová zralost. Dítě by mělo znát základní i doplňkové barvy, mělo by být schopno orientovat se v prostoru a ovládat pravolevou orientaci. Předškolák by měl zvládat i základní orientaci v čase, základní početní představy a měl by být schopen třídit nejrůznější předměty. Dítě také přechází od názorného myšlení k logickému. Důležitým znakem psychické zralosti je zralost grafomotoriky a senzomotorické koordinace. Pozornost se zaměřuje na to, jak dítě drží tužku, jak je schopné napodobit určité tvary nebo zda je schopno tužkou spojit body. Dalším ukazatelem je například úroveň řeči, paměti, pozornosti.

Sociální a emoční zralost

Sociální zralost se vyznačuje schopností přijmout a plnit nové sociální role školáka a spolužáka. V tomto věku by se dítě mělo umět přizpůsobit autoritě pedagoga, mělo by mít potřebu širších kontaktů, dokázat řešit jednoduché konflikty a smysluplné činnosti. Dítě by mělo znát a používat pravidla slušného chování. Sociální zralost se může projevat i tím, že se dítě těší do školy. Emoční zralost se u dítěte projevuje v určité citové stabilitě. Dítě nastupující do základní školy by mělo být schopno odloučit se na určitou dobu od rodiny a umět si vytvořit vztah k vrstevníkům, pedagogovi i školní práci. Očekává se i jistá míra sebeovládání.

Klégrová (2003) se ve své knize zmiňuje ještě o **pracovní zralosti**. Sem jsou zařazeny dispozice dítěte pro zvládnání pracovních úkolů a nároků. Pozornost se soustředí i na pracovní tempo dítěte. Věnujeme se tomu, jak dlouho a jakým způsobem je dítě schopné vykonávat určitou činnost, zda pracuje trpělivě a vytrvale, jestli od rozdělaného úkolu předčasně neodchází, jak se dokáže intenzivně soustředit, jestli ho snadno nerozptýlí vedlejší podněty, v jaké rychlosti dovede úkol splnit nebo zda není při práci váhavý a pomalý. S pracovní zralostí souvisí i způsob, jakým dítě přijímá autoritu dospělého, jak je schopné se jí podřídit a zároveň vnímat jeho instrukce.

2.2 Školní připravenost

Mimo termín školní zralost se můžeme v literatuře shledat i s pojmem školní připravenost. V současné době se oba termíny používají často souběžně, avšak pod každým se skrývá něco jiného. (Kropáčková, 2008; Otevřelová, 2016) U školní připravenosti se jedná o připravenost ke školní práci a je uváděna jako předpoklad školní zralosti (Jucovičová a Žáčková, 2014).

Koťátková (2014, s. 138) definuje školní připravenost jako „určitý stav kvality vývoje dítěte, který by měl zaručit zvládnutí požadavků, jež přinese vzdělávání na základní škole.“

Podle Kropáčkové (2008, s. 15) školní připravenost znamená „aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech s přihlédnutím k vnitřním vývojovým předpokladům i vnějším výchovným podmínkám.“

Školní připravenost značí získání nejlepší úrovně osobního rozvoje vzhledem k věku dítěte. Zahrnuje dovednosti, poznatky a návyky, které dítě potřebuje pro úspěšné zvládnutí školních povinností. (Opravilová, 2016) Vágnerová (2012) dodává, že je též velmi

významný i postoj, který dítě zaujme k učení. Projevuje se motivací, vytrvalostí a věnováním pozornosti činnostem, které s výukou souvisejí. Tuto způsobilost posuzuje jak pracovník v pedagogicko-psychologické poradně, tak i pedagog v mateřské škole a základní škole například při zápisu. (Kofátková, 2014)

Školní připravenost je soubor kompetencí v oblasti kognitivní, emocionálně – sociální, pracovní a somatické, které dítě získává a rozvíjí učením a sociální zkušeností. V RVP PV jsou tyto kompetence podrobněji rozpracovány. (Bednářová a Šmardová, 2010) Podle Kollárikové a Pupali (2010) však klasifikace složek není zatím systematická. Pokud má být dítě ve škole úspěšné, očekává se, že by měla každá složka školní připravenosti dosáhnout jisté „hraniční“ úrovně. V každé složce jsou vyjádřeny požadavky školy na rozvoj jednotlivých dispozičních struktur žáka a jejich diagnostiku.

Nedostatečná připravenost na školu, která se týká i rozdílnosti v hodnotách a normách rodiny a školy zvyšuje nebezpečí neúspěšnosti dítěte. Najednou se dítě musí naučit velmi mnoho a obvykle nemá ani velkou motivaci se učit, pokud to jeho rodina nepovažuje za důležité. (Vágnerová, 2012)

2.3 Zápis do první třídy

Zápis do první třídy je první stupeň, kdy se škola seznámí s dítětem a posoudí, zda je dostatečně připravené a zralé na vstup do školy. Zápisem se zhodnotí, zda je dítě způsobilé pro nástup do školy nebo zda je nutný odklad školní docházky.

Od nového roku 2017 došlo ke změně termínu zápisu, který se nyní koná v období od 1. do 30. dubna. (Zákon č. 561/2004 Sb.) Probíhá většinou ve dvou dnech v předem vymezených hodinách, v nichž se mohou rodiče s dítětem do školy dostavit. Každá základní škola si může stanovit vlastní termín zápisu, informace ohledně doby zápisu bývají vyvěšené na mnoha místech, například na dveřích základních a mateřských škol. Další informace se mohou rodiče dozvědět na informační schůzce nebo besedě, kterou pořádá mateřská škola pro rodiče budoucích prvňáčků. Tato schůzka bývá obvykle před termínem zápisu a bývají na ni pozváni jak pracovníci z pedagogicko-psychologické poradny tak pedagogové z prvních tříd, kteří rodičům tyto informace poskytnou. (Kropáčková, 2008)

Jestliže je dítě přijato do jiné základní školy než spádové, mají rodiče povinnost tuto situaci ohlásit, pokud však není dítě přijato do jiné školy, má spádová škola povinnost dítě

přijmout. Ředitel spádové školy musí přijmout přednostně žáky s místem trvalého bydliště. (Jucovičová a Žáčková, 2014)

Klégrová (2003) uvádí, že zápis do první třídy provádějí pedagogové prvního stupně, většinou přímo ti, kteří budou v první třídě učit. Některé základní školy spolupracují při zápisu i s dalšími odborníky, takže se rodiče mohou v průběhu zápisu setkat s pedagogy z mateřských škol, dětským psychologem nebo pracovníkem z pedagogicko-psychologické poradny. Sledují a zapisují si, jak dítě řeší jednotlivé úkoly a jak celkově reaguje. (Opravilová, 2016)

Dle Otevřelové (2016) se dítě může účastnit i více zápisů, záleží pouze na rodiči, kterou školu si vybere. O tom, zda bude dítě přijato, rozhoduje ředitel a stanovené kritéria dané školy. Na zápis se mohou rodiče s dětmi dostavit v kteroukoliv hodinu. Průběh zápisu není stanoven, takže si škola volí obsah, formu i rozpětí zápisu podle svých potřeb a zvyklostí samy. (Bednářová a Šmardová, 2010; Kropáčková, 2008)

Zápis do školy může probíhat dvěma způsoby jednak tradičně, nebo si škola může vybrat i netradiční způsob zjišťování školní zralosti. Rozdíl mezi těmito formami je pouze ve způsobu realizace.

2.3.1 Tradiční zápis

Tradiční zápis spočívá ve formě interview pedagoga s dítětem, který bývá na některých školách doplněný jednoduchým orientačním testem školní připravenosti dítěte. Pedagog se věnuje každému dítěti zvlášť. V průběhu zápisu sleduje, jak je dítě schopné komunikovat s dospělým, jakou má slovní zásobu a zda má správnou výslovnost. (Opravilová, 2016) Dítě by mělo umět říct své jméno, věk, adresu, ale i nějakou básničku či písničku. U zápisu se rovněž zjišťuje, zdali umí dítě poznat barvy, jestli umí pojmenovat základní geometrické tvary, nebo zná nějaké písmena. V neposlední řadě pedagog zkoumá početní představy a orientaci v čase a prostoru. Do zápisu se též zahrnuje kresba, při které se zjišťuje lateralita ruky dítěte, ale taktéž pedagog sleduje, jak se dítě u zápisu chová. (Beníšková, 2007)

2.3.2 Netradiční zápis

Při této formě zápisu se prostředí školy mění například na pohádkový příběh, kdy jsou pedagogové převlečení za pohádkové bytosti, které pomáhají dětem zvládat úkoly. Při

zápise děti doprovázejí rodiče, nebo žáci s vyšších ročníků. (Opravilová, 2016) Děti plní úkoly na jednotlivých stanovištích formou hry. Hravá podoba zajistí, že dítě předvede své schopnosti a dovednosti a je to pro něj méně stresující. Tato podoba zápisu bývá zaměřena na určení aktuálního stavu dítěte. (Jucovičová a Žáčková, 2014) Právě tuto formu zápisu využívá naše zkoumaná instituce, která každý rok připravuje zápis dle zvoleného tématu, jak se můžeme dočíst níže.

Zápis je pro dítě, ale i pro rodiče velmi významný den. Na základních školách jsou si toho vědomi a na své nové budoucí prvňáčky se připravují. Zápisy se konají ve vyzdobených prostorách a v příjemné atmosféře tak, aby se dětem u zápisu líbilo a odnesly si nějakou vzpomínku. Starší děti pro ně většinou vyrobí dárky, dostanou bonbony či jiné sladkosti nebo obdrží pamětní list. (Klégrová, 2003; Kropáčková, 2008)

2.4 Odklad povinné školní docházky

Odklad povinné školní docházky se uděluje dětem, které nejsou plně schopné pro vstup do první třídy. Odklad dítěte může zabránit jeho případným neúspěchům.

„Odklad školní docházky je preventivní opatření, které má chránit děti školně nezralé před selháváním“ (Klégrová, 2003, s. 31).

Odklad uděluje ředitel školy na základě žádosti rodičů a zároveň dvou doporučení – školského poradenského zařízení a odborného lékaře. Pokud dítě tyto doporučení nemá, nebo se liší, ředitel školy odklad neschválí. Je to zajištění proti tomu, aby odklad dostávaly děti, které jsou pro školu zcela zralé. Začátek školní docházky může být však posunutý pouze jednou. (Beníšková, 2007)

V dnešní době hodně rodičů požaduje odložení nástupu do první třídy jen proto, aby prodloužili svému dítěti dětství, bez toho, že by k tomu byly skutečné důvody. Vyžadují přitom zařazení dítěte do přípravné třídy, nebo se ho snaží ponechat v mateřské škole ještě o rok déle. (Průcha a Kořátková, 2013) Ve své knize Kropáčková (2008) dodává, že si rodiče neuvědomují nebezpečí ztráty času, kdy je dítě připraveno na vstup do školy.

Ze statistik také vyplývá, že o odklad školní docházky většinou žádají rodiče chlapců. Odklad chlapcům bývá udělen mnohdy častěji než dívkám z důsledku rozdílu jejich vývoje a to především v oblasti emoční a sociální. (Opravilová, 2016)

Dle Kropáčkové (2008) by měl být odklad školní docházky chápán jako čas pro kompenzaci a stimulaci dítěte. Dítěti bývá navržena docházka do mateřské školy, pokud nenavštěvuje předškolní zařízení. Když naopak dítě mateřskou školu navštěvuje, pedagog mu vypracovává individuální vzdělávací plán. Aby byl tento plán účinný, musí s dítětem systematicky pracovat a to především v problematických oblastech, které byly důvodem odložení povinné školní docházky. Je také nutné vytvořit ideální podmínky pro další rozvoj dítěte. Pedagog může těžko sestavit efektivní vzdělávací program bez znalosti důvodu k odkladu školní docházky a závěrů psychologického vyšetření a návrhů.

Autorky Berčíková, Šmelová a Stolinská (2014) konstatují, že posoudit, které dítě odklad školní docházky potřebuje, je velmi obtížné. Proto je nutné na problematiku nahlížet komplexně a diagnostikovat dítě v co nejpřirozenějších podmínkách a prostředí. Kropáčková (2008) uvádí, že předčasný nástup dítěte do první třídy může negativně ohrozit úspěšnost dítěte ve škole, což může přivodit dokonce rozvoj tzv. syndromu neúspěšnosti dítěte. Může rovněž ovlivnit potíže s učením, zvýšit výskyt výchovných problémů nebo vést ke vzniku psychosociálních problémů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce zjišťujeme podobu spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou. V následujících podkapitolách se zaměříme na objasnění stanovených výzkumných cílů. Následně odůvodníme výběr výzkumné metody, popíšeme průběh sběru dat, výběr výzkumného souboru a stručně charakterizujeme vybranou spádovou mateřskou a základní školu.

3.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním výzkumným cílem praktické části bakalářské práce bylo prozkoumat, jak probíhá spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou.

Z hlavního výzkumného cíle nám vychází dílčí výzkumné cíle, kterými jsou:

- popsat jaké vlivy působí na spolupráci mateřské a základní školy;
- popsat, jak spolupráci vnímají učitelé spádové mateřské a základní školy;
- zjistit jak spolupracuje vybraná spádová mateřská a základní škola.

Z hlavního výzkumného cíle nám vychází hlavní výzkumná otázka, která zní: Jak se uskutečňuje spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou?

Na základě dílčích výzkumných cílů jsme si stanovili tyto dílčí výzkumné otázky:

- Jaké konkrétní vlivy působí na spolupráci mateřské a základní školy?
- Jaké názory mají učitelé spádové mateřské a základní školy na spolupráci?
- Jakým způsobem spolupracuje vybraná spádová mateřská škola a základní škola?

3.2 Metodologie výzkumu

Pro hledání odpovědí na výzkumné otázky jsme zvolili kvalitativní výzkum, který byl pro nás nejvhodnější. Pro naše výzkumné šetření jsme využili polostrukturované interview, ve kterém jsme pokládali otevřené otázky a dle potřeby je rozšiřovali o otázky doplňující. Interview je dle Švařička a Šedřové (2007) nejčastěji využívanou metodou pro sběr dat v kvalitativním výzkumu.

Interview se uskutečnilo s participantkami spádové mateřské i základní školy ve školních prostorech. Před začátkem interview byla každá participantka obeznámena s anonymitou a s následným využitím dat. Tyto informace byly součástí informovaného souhlasu, který všechny participantky podepsaly. Po dohodě byly interview nahrány na diktafon a následně přepsány do textové podoby. Získaná data byla poté zpracována pomocí otevřeného kódování.

Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky a těmto jednotkám jsou následně přidělena jména, kdy s takto nově pojmenovanými úseky textu výzkumník dále pracuje. (Švaříček a Šed'ová, 2007)

Jakmile jsme měli všechny interview okódovány, vytvořili jsme seznam kódů, který nám sloužil k vytvoření kategorií.

V našem výzkumu se jedná o případovou studii, jelikož detailně rozebíráme jeden příklad z praxe.

3.3 Výzkumný soubor

Výzkumného souboru praktické části se účastnilo šest participantek vybrané spádové mateřské a základní školy, které byly zvoleny na základě záměrného výběru. Tento soubor zahrnoval dvě participantky z mateřské školy, tři participantky ze základní školy a ředitelku. Ze základní školy byly vybrány pouze participantky vyučující v první třídě. Z důvodu ochrany soukromí nejsou uvedena jména. Každá účastnice výzkumu je označena písmenem U s přiděleným číslem.

Všechny participantky měly dokončené středoškolské vzdělání, pouze polovina z nich má však vystudovanou vysokou školu. Jednotlivé participantky se od sebe liší výraznou délkou praxe. Participantky U1 a U2 mají za sebou pár měsíců praxe, jelikož U1 nastoupila ihned po škole a U2 dříve pracovala mimo obor jako manažerka prodeje. Zbylé participantky mají více jak 10 let praxe, U6 dokonce 36 let praxe. Zajímavostí je, že všechny participantky pracovaly jak v mateřské škole, tak základní škole.

3.3.1 Charakteristika výzkumného zařízení

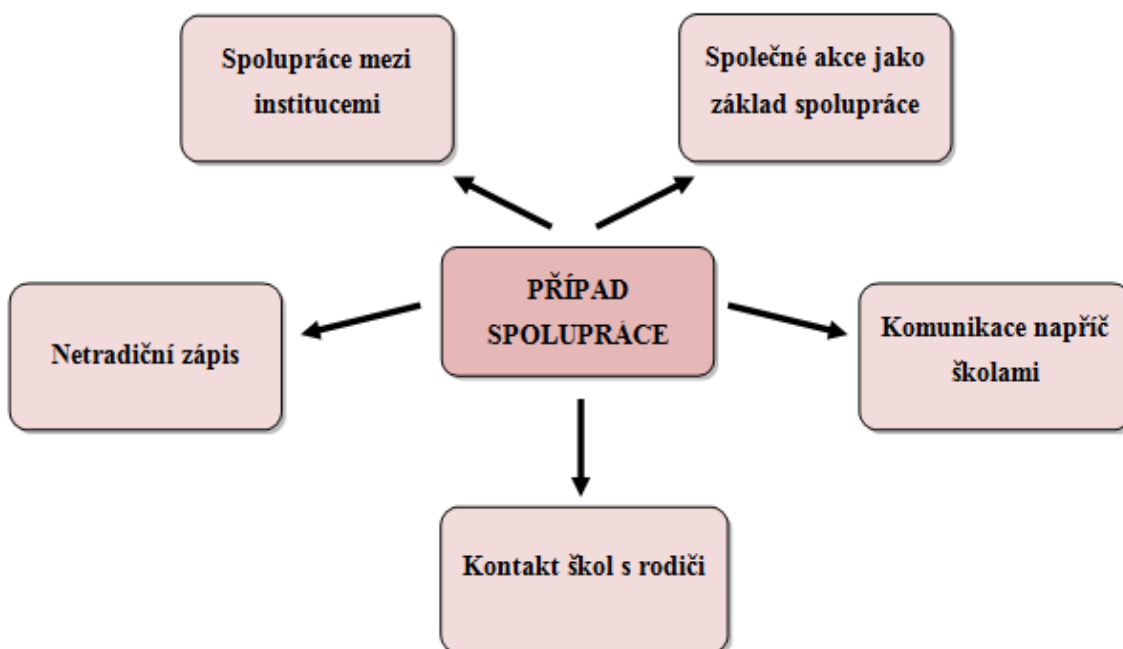
Výzkum jsme uskutečnili ve vybrané spádové mateřské a základní škole, která se nachází ve Zlínském kraji. Základní i mateřská škola je příspěvková organizace, jejímž zřizovatelem je obec. Základní škola je vesnickou školou s neúplným 1. stupněm, který byl

dříve tvořen čtvrtou a pátou třídou, nyní je však tvořen první a druhou třídou. V roce 2003 byla zřízena právní subjektivita školy a mateřská škola se stala její součástí. Základní škola se nachází v centru obce, mateřská škola a školní jídelna se nachází ve druhé budově. Součástí organizace je tedy mateřská škola, dále školní jídelna a školní družina. Školní jídelnu navštěvují žáci v budově mateřské školy.

4 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

V této kapitole budeme popisovat výsledky analýzy interview s jednotlivými participantkami. V první etapě zpracování dat jsme přepsali zvukový záznam interview do textové podoby. Po této etapě následovalo dlouhodobé pročitání přepisů interview. Následně jsme si zpracovali jednotlivé přepisy pomocí otevřeného kódování. Poté jsme si kódy, které měly podobný význam, rozdělili do pěti kategorií. Jednotlivé kategorie jsme si nazvali tak, aby pod ně spadaly kódy, které jsou v nich obsažené.

V následujícím schématu jsou zobrazeny jednotlivé kategorie:

4.1 Společné akce jako základ spolupráce

První kategorie popisuje osobní názor učitelek na to, jak mezi sebou spolupracuje vybraná spádová mateřská a základní škola.

Jedny z prvních dotazů našeho interview s participantkami směřovaly k zjištění základní otázky, a to, zda mezi sebou instituce vůbec spolupracují. Jak vyšlo najevo, všechny participantky vzájemnou spolupráci chápou pouze v uskutečnění společných akcí mateřské a základní školy. Svým tvrzením participantka (U3) dokládá výše zmíněnou spolupráci:

„Spolupracujeme, ať jsou to různé dílničky s dětma, Den Země, úklid prostranství ve spolupráci s obcí, sbírání ovoce. Zapojuje se vlastně jak škola, tak školka, společně výlety se pořádají, takže vždycky je to vesměs všechno, jen ty besídky jsou třeba udělány zvlášť, jinak je to všechno pořád máme propojeno...“

Všechny výpovědi participantek byly velmi totožné. Základní škola s mateřskou školou se nachází v menší vesnici, kde se jak učitelky, tak děti dobře znají. Z tohoto důvodu se instituce snaží většinu činností a akcí pořádat dohromady. To také potvrzuje participantka (U5) svým výrokem: *„Tím, že se mnohé akce dělají dohromady a ještě naše děcka chodí nahoru do školy na jídlo, protože tam je jídelna, takže ten prostor oni znají a tím, že je to malá dědina tak ty děcka se znají úplně navzájem i z toho běhání venku, takže jako všichni ví o všech všechno, ať to dobré ať to špatné...tím, že se ty děcka znají tak jsou ty akce takové jako rodinné...“* Díky tomu, že se děti z mateřské školy setkávají s prostředím školy, s učitelkami i dětmi ze základní školy, je pro ně poté přechod do základní školy snazší.

Jak již bylo řečeno výše, participantky spolupráci chápou především v organizování společných akcí a velmi si proto pochvalují akce nové, které samy zavedly. Pro vytvoření akcí získávají spousty podnětů zevnitř instituce, ale také z venku. Dokonce samy děti přicházejí s novými nápady. Pokud některá z participantek něco nového zažije, či se něčeho nového zúčastní, předá své zkušenosti ostatním kolegyním a společně akci zrealizují. Participantka (U5) řekla ve své výpovědi: *„Třeba teď jsme dva roky zpátky zavedli lampionový průvod, který tady nebyl. Různé věci, výlety jako tipu do zahraničí nebo tak...“* Děti absolvovaly mimo jiné i výlety do zahraničí. Minulý rok jeli společně dokonce do Vídně do zoologické zahrady. Před dvěma lety díky blízké spolupráci se školou v Bratislavě mohli zase navštívit Slovensko. Avšak ne všechny nově zavedené akce mají úspěch. Jednou z takových akcí, kterou letošní rok nepořádali, byla škola a školka v přírodě. Důvod, proč akci neuskutečnili, jasně objasnila participantka (U5): *„Dělala se tady zase škola v přírodě, to jsme teďka nepořádali, to beru, že zase už je taková delší, ale je to pro základkové a je to delší akce třeba na několik dnů a jet spát tady s těmato malýma to se mně teda osobně nechce. Jako podstupovat to riziko, že mám ty děcka přes noc a takto to ne, protože těch akcí je poměrně hodně...“*

Je zjevné, že tyto instituce mají opravdu spoustu společných akcí, které se konají po celý školní rok, což vyplývá z výpovědi participantky U1, která uvedla: *„...takže určitě tady*

máme ty společné akce, což jsme říkali, Den Země se dělá dohromady, velikonoční dílničky, vánoční dílničky, výlet, ...karneval bývá společná akce.“

Zajímavá byla také výpověď participantky (U6), která řekla: *„Se školou jsou to zase ty akce, které se pořádají dohromady a podílíme se na organizaci, na přímé práci, na přípravě, na té organizaci přímo té akce takže to je taková ta spolupráce...“* Z této výpovědi můžeme vydedukovat, že mateřská škola se základní školou opravdu spolupracuje jen při organizaci akcí. Je zřejmé, že participantky mají mezi sebou dohodnuté a přidělené role, takže každá ví, za co bude zodpovídat a co bude organizovat. Participantka (U5) do společných akcí zařazuje dokonce i plavání.

Jak jsme se od participantek dozvěděli, dříve to bylo s organizací jinak. Změny souvisejí s tím, že v posledních měsících o organizaci rozhoduje ředitelka školy, která vždy jednu z akcí přidělí vybrané učitelce. To dokládá také výrok participantky (U1): *„...Každá na té škole nějakým způsobem připravujeme akce, paní ředitelka to vždycky rozdělí. Já moc nevím, kdy která akce bude probíhat. Řekne nám, co bude, kdy bude, ale jako nic podrobnějšího tam nemáme. Teď nově ale zavedla, že každou akci přidělí někomu z nás a ten to organizuje a ten za tu celou akci zodpovídá.“*

Mateřská i základní škola mají vypracovaný plán pro vzájemnou spolupráci. V plánu mají vypsané veškeré společné akce tak, aby věděli, kdy která bude probíhat. Informace o akcích se vypisují předem do kalendáře, díky čemuž mají všichni zaměstnanci povědomí o tom, co je následující měsíc čeká. Participantka (U5) popisuje tento plán ve svém výroku: *„I škola i školka má vždycky na ten rok plán akcí a to dáváme dohromady zhruba v tom říjnu, ale spousta akcí se v průběhu roku vyskytne, nabízí, zavolají nebo máme některé už ověřené akce a to se tam zapracuje. Už jenom z toho důvodu, že je plán akcí na různé měsíce, kdy zhruba některé věci, dáme si tam třeba ty vánoční dílničky, ty jsou jasné, vánoční besídka pak jsou prázdniny a všechno se to naskládá do toho kalendáře a pak už se objeví různé takové ty nabídky, tak se to tam vsunuje.“* Jak později participantka uvedla, součástí tohoto plánu jsou i akce spojené s prevencí rizikového chování typu kouření, první pomoc, hasiči či policie.

Z této výpovědi je patrné, že akce pečlivě plánují a zapisují je do kalendáře akcí, aby se nestalo, že bude jedna akce překrývat druhou. Participantky se také mezi sebou domlouvají, které akce jsou vhodné pro děti z mateřské či základní školy a které stojí za to uspořádat dohromady. Naopak, pokud se mezi sebou participantky dohodnou, že program

není vhodný pro nejmenší děti, tak jej zařadí jen pro předškolní děti a ty se ho pak účastní spolu se školáky. Jestliže však uznají za vhodné, že například divadelní představení v mateřské škole je natolik dobré, že by ho měly vidět i ostatní děti, tak na něj pozvou právě ty ze základní školy. To potvrzuje i participantka (U5) ve své výpovědi: „...*tyto věci se dělají takto, že se to adekvátně i tomu věku přizpůsobí, protože nevydrží ani tito ani ti nahoře dlouho, tak proto se třeba tady dělá nějaký, jakože plný program a nahoře se udělá zkrácená verze. Jenom aby to nějakým způsobem tam proběhlo.*“

Všechny zmíněné informace musí participantky sdělovat rodičům, aby i oni měli povědomí o tom, kdy se co bude konat. Všechny participantky se shodly na tom, že nejlepší způsoby předávání informací rodičům jsou buď prostřednictvím webových stránek školy anebo na nástěnkách. Na základní škole informace o významnějších akcích, píšou participantky dětem přímo do notýsků nebo žákovských knížek. To také uvedla participantka (U5) ve své výpovědi: „...*ve školce jsme zavedli ještě i kromě kalendáře, který je na webovkách tak i kalendář v tištěné podobě, který je na nástěnce a vypisují se tam jednotlivé akce, aby to bylo zhruba na ten měsíc dopředu, na webu jsou ty akce pomalu na pololetí dopředu, ty základní ty jsou tam už nastavené a další, které se objeví v průběhu roku tak se doplňují postupně.*“

Jeden z nedostatků, který z výpovědí participantek vyšel najevo byl ten, že instituce nedostatečně zapojují do svých akcí děti. Z výroku participantky (U2) je zřejmé, že děti do přípravy akcí zapojují jen minimálně: „...*přípravy třeba na ten karneval ano, kdy si chystáme tu výzdobu, takže tu výzdobu karnevalovou mají jak kdyby na starost děti, v tom, že dostanou úkoly. Mají třeba chystat klauna nebo skládat ty řetězy, takže to chystají děti. Při ostatních akcích už míň, třeba přímo jak je ten dětský den nebo tak jako nachystat stanoviště ano, ale jako ta hlavní organizace je na učitelkách. Ty děti dostanou jenom takové dílčí úkoly, aby pomohly třeba, aby byly zapojeny, aby věděly co kde je, ale jako ta hlavní organizace je na nás.*“ Velmi podobě odpovídala i participantka (U6), která potvrdila, že děti pomáhají pouze s výzdobou, či dostanou pouze malé úkoly, ale hlavní organizace je na učitelkách.

Z těchto výpovědí vyplývá, že děti zapojují jen do přípravy výzdob, ale k dalším úkonům je nepřipustí. Podle participantek jsou děti příliš malé na to, aby se zapojily do složitějších úkolů. V minulosti tvořil první stupeň této základní školy i čtvrtý a pátý ročník. Takto staré děti se účastnily nejenom zápisu, kde mladší děti provázely celou akci jako pohádkové zvířátka, ale téměř veškerých akcí, které se konaly. Měly za úkol uklidit a nachystat

zahradu, společně organizovaly akce, dokonce i pasovaly předškolní děti, což teď místo nich dělá vedoucí učitelka z mateřské školy. Podle nás by měly děti více zapojovat a je velká škoda, že je k takovým věcem teď nepřipustí.

Jako největší kámen úrazu však participantky uváděly problémy se zřizovatelem, tedy obcí. Obec je ta, která dává impuls a vytváří podmínky pro vznik instituce, ale také stanovuje zásady a pravidla fungování. Obec by institucím měla pomáhat, ale ve skutečnosti je v mnoha věcech spíše brzdi. Participantka (U6) tuto situaci popisovala slovy: *„...jsme malá školka a škola tak spoustu věcí si děláme samy, třeba přes prázdniny si natíráme parapety, natíráme si zábradlí s ohledem na to, že obec některé věci v tomto směru neřeší... Ta spolupráce s obcí na jednu stranu je dobrá, jakože nás podporují, ale na druhou stranu spoustu věcí si děláme samy, kde třeba v jiných školkách toto dělají údržbáři, školníci, ale u nás si to děláme samy, protože jsme samotné ženské tak děláme věci i za chlapy (smích). Když ale oznámíme nějakou závadu nebo něco tak to jako dojde, ale takové ty hlavní věci, nějaký ten posun té školky je jakože na nás.“*

S uvedeným výrokiem korespondoval i názor participantky (U4), která se k tomuto problému také vyjádřila: *„...obec prostě co se týče vlastně hlavně organizace jo, pokud máme třeba ten den matek, tak hodně využíváme třeba kulturní dům. Většinu akcí míváme teda škola, školka, ale pokud potřebujeme takové ty veřejné akce spíše pro větší počet lidí, tak se snažíme jako v tom kulturním domě...mají třeba jinou akci a těžko se to potom domlouvá nebo přesunuje, my si musíme přesunout program třeba na poslední chvíli, takže spíš organizační věci.“*

Z těchto výroků participantek můžeme vydedukovat, že mateřská a základní škola mají největší problém s obcí. Obec po mateřské i základní škole vyžaduje realizování neustále nových akcí, požaduje zlepšení informovanosti, ale na druhou stranu jim neumožňuje využívat prostory obce, které by instituce potřebovaly a tak vzniká kolotoč, který nemá konce. V obci se navíc neustále mění vedení, což participantky uvádí jako hlavní problém. Zajímavá byla také výpověď participantky (U3), která říká, že jsou pro ni požadavky z obce přímo stresující: *„Stresující prostředí spíše z požadavků obce někdy nesmyslných a někdy potom házení klacků takových pod nohy.“*

Vztah mateřské a základní školy se zřizovatelem je tedy spíše pasivní a má pro participantky mnoho nevýhod. Podstatné však podle nich je, aby se v obci tak často neměnilo vedení a aby jim v mnoha věcech začala pomáhat.

4.2 Spolupráce mezi institucemi

V průběhu interview jsme jednotlivým participantkám položili otázku, jaká je spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou a co jim vlastně přináší. Většina participantek odpověděla, že jsou velmi malá instituce a je přirozené, že spolu vzájemně spolupracují. To dokládá i výpověď participantky (U2): *„...já si myslím, že, tím, že jsme spojená jedna organizace, bylo by nelogické, aby jsme spolu nespolupracovaly. Něco jiného je, když je samostatná škola a chodí do té školy děti z různých školek, tak tam si myslím, že komunikovat se všema stejně a až do takové hloubky třeba tak jak my tak to asi úplně ani není vůbec možné jo a hlavně taky neví z které té školky, který ten rodič tam to dítě dá nebo nedá a tak dále.“*

Z těchto tvrzení je zjevné, že obě instituce spolu velmi úzce spolupracují. Mateřská i základní škola tvoří jednu instituci, která obsahuje malý kolektiv zaměstnanců a spolupráce je podle odpovědí velmi provázaná. Navíc z mateřské školy přecházejí všechny děti automaticky do této zmiňované základní školy, pokud se rodiče nerozhodnou jinak. Učitelky si tedy předávají děti mezi sebou a při tom učitelky ze základní školy využívají a získávají informace o dětech od učitelek z mateřské školy a díky tomu mohou s dětmi lépe pracovat.

Jedna z participantek (U3), která působí jako asistentka na základní škole, ale zároveň pracuje i jako učitelka v mateřské škole, nám poskytla její názor na spolupráci: *„...poznávám děti i ve školce i ve škole a jsem s nimi v kontaktu. Pro mě osobně je ta spolupráce s MŠ provázaná, protože je to i část mého zaměstnání...do června jsem byla jako asistentka a od září mám teď poloviční úvazek ve školce a poloviční úvazek ve škole jako asistentka, takže ta spolupráce z mého pohledu je provázaná.“* Asistentku si pochvalují i ostatní kolegyně, což budeme více rozepisovat ve třetí kategorii.

Dalším potvrzením této spolupráce je realizace kroužku s názvem Šikovné ručičky, který vede jedna z participantek a je realizován v obou institucích. Tento kroužek absolvují jeden týden děti v mateřské škole a druhý týden děti ve škole základní. Participantka (U6) se tak setkává s dětmi z obou institucí, což potvrzuje i ve své výpovědi: *„jednou za čtrnáct dnů mám kroužek v základní škole. Já jsem sice ty děti, co jsou ve škole, přímo ve školce nezažila, protože jsem tady asi rok půl ...vždycky vybíráme nějaké kroužky, abychom je nabídly dětem a protože jsme loni měly ty kroužky, tak tam ta spolupráce byla taková jakože ti rodiče potom spíš už se ptali po ceně takže jsme proto přišly ještě se šikovnýma*

ručičkama tak abychom jim něco nabídly...“ Z tohoto výroku vyplývá, že každou učitelku baví něco jiného. Jedna se věnuje výtvarné činnosti, druhá dává přednost hudebním aktivitám a podle toho následně vymýšlejí kroužky pro děti, které by se mohly uskutečnit v obou institucích.

Participantky často ve výrocích zmiňovaly, že spolupracují i tím, že si půjčují materiály nebo pomůcky mezi institucemi. Ne však všechny na to měly jednotný názor. Participantka U5 uvedla: *„Mhmm teď třeba jak jsme byly s tou R. na té logopedii tak jsme našli, prohráblí jsme navrchu ve školce jeden šuplík a jednu skříňku a naráz jsme zjistily, kolik tam máme vzácností, takže R. to teďka dává do kupy, fotí, abysme to měly i tady, když ne tak to objednáváme sem, takže a nebo co je tady, co tady byla školní zralost a takové tak jsem jim to dávala nahoru at' si to pročtou holky a zase nějak se to snažím, i když nakupujeme věci tak kupuju část sem a část tam a když ne tak se to nějakým způsobem protočí.“* Participantka považovala předávání materiálů za důležité a jistým způsobem za samozřejmé. Naopak zcela odlišný názor měla participantka (U1), která ve své výpovědi odpověděla stručně: *„Materiály vůbec.“* Je zde jasné, že se k ní materiály nedostávají, ale ani ona je nikomu nepůjčuje. Z tvrzení od ostatních participantek vyplývá, že si kromě knížek a jiných potřeb mezi sebou předávají, půjčují a tisknou i materiály, které získávají na různých školeních.

Participantky se ve svých výpovědích zmiňují i o nedostacích spolupráce mezi mateřskou a základní školou. Jisté omezení vidí v nedostatku finančních prostředků, které je určitým způsobem brzdí a neumožňují jim dělat, co by chtěli. Participantky mají sice spoustu nápadů, ale většinou je nemůžou zrealizovat právě díky tomuto důvodu. Participantka (U3) tuto situaci popsala slovy: *„...ono by i ty nápady byly, kolikrát na to nejsou prostě třeba ty finanční prostředky. Paní učitelky se pořád vzdělávají, něco absolvují.“*

Naopak participantka (U2) vidí největší nedostatky ve spolupráci v tom, že nedokáží podchytit všechny věci, které se ve vyučovacím procesu vyskytnou, ale také, že jim zbývá méně času na spolupráci díky vyplňování různých administrativních papírů: *„Máme, každá máme dlouholeté pedagogické působení, pedagogickou praxi, ale nedokážeme třeba podchytit všechny věci...jakože by byla nechuť to ne, to spíš opravdu ty časové takové důvody, že je spousta, má každý spousta práce na tom svém pracovišti já nevím od nejzákladnějšího učení až po takové ty byrokratické papíry, různé vyplňování a nesmysly kolikrát, takže potom zbývá miň toho času potom na nějakou takovou tu spolupráci...“* Zde

vyplývá, že participantky mají nedostatek času na přímou pedagogickou činnost, jelikož se musí věnovat administrativní činnosti.

Se spoluprací vybrané spádové mateřské a základní školy též souvisí pohledy participantek na možnosti zlepšení a zdokonalení celé spolupráce. Participantky se ve všech výpovědích shodly na tom, že se dá vždy něco zlepšit nebo zdokonalit. To shrnuje participantka (U5) ve své výpovědi uvedla: „*Vždycky se dá něco zlepšit, protože nic není dokonalé, zase je to systém, je to taková organizace, která se neustále vyvíjí...*“

Participantka (U4) tuto možnost zlepšení okomentovala slovy: „*Tak určitě jakože nevím teda konkrétní nápady zatím nemám, ale myslím si, že určitě by se to dalo ještě nějak více nějakýma akcema, ještě různýma dalo nějak určitě nebo nějaký projekt třeba společný jo, že by se to dalo nějak. (pauza) Moc věcí mě nenapadá...*“

Je tedy patrné, že si participantky uvědomují, že nic není dokonalé a vždy se dá něco zlepšit. Také se zamýšleli nad tím, co by se dalo vylepšit a z výroků vyplynulo, že by zařadili nějaký společný projekt nebo více společných akcí. Za společný projekt považují participantky právě kroužek Šikovné ručičky, o kterém jsme se již zmiňovali výše.

Zcela odlišný pohled měla participantka (U1), která považuje zlepšení spolupráce ve zdokonalení komunikace mezi učitelkami. Z jejího tvrzení vyplývá, že mají málo pedagogických porad a důležité informace si mezi sebou řeknou jen ve spěchu. Podle jejího názoru by se měly pedagogické porady konat minimálně jedenkrát měsíčně. Na poradách by participantky konzultovaly, jaké akce je následující měsíc čekají, co se za měsíc událo nebo vyskytlo za problém, ale také by probrali společné návrhy na řešení různých situací: „*...tak určitě větší komunikace mezi paní učitelkama. Třeba konkrétně u těch předškoláčků do té první třídy. Nebo já nevím to jde teď fakt mimo mě, já jsem tady rok, takže nevím, jestli je tam nějaká komunikace, ale určitě já osobně bych byla ráda za to, kdyby mi předaly nějaké informace o nich. Třeba chování nebo prostě i znalosti nebo tak. My to teď vidíme na té předškoličce, ale třeba to chování nebo takhle, abych věděla na koho si dát pozor, nebo kdo je takový stáhlý, to mně fakt chybí.*“

Největší přínos ve spolupráci vidí participantky v tom, že poznají děti i rodiče před tím, než nastoupí do první třídy. Další klad vidí v tom, že mají povědomí o tom, jaké děti nastoupí do první třídy, jaké problémy se v mateřské škole vyskytovaly a tak už dopředu ví, na koho se více zaměřit. To také dokládá participantka (U5) ve svém tvrzení: „*už o tom dítěku víme, než sem nastoupí do školy, víme spoustu věcí, že třeba začalo pozdě mluvit, že*

mělo problémy s pokakáváním, počuráváním v průběhu školky, nebo že málo jedlo obědy. To jsou drobnosti, ale zase dotváří takovou tu mozaiku těch dětí, takže to je dobré v tom, že známe všechny učitelky, všechny ty děcka... takže zhruba víme co u kterých těch dětí, že jestli některé má chodit k logopedovi nebo jestli má jít do poradny, že tam se nám jeví nějaká vada nebo nějaká porucha nebo něco co tam není dobře.“

S uvedeným výrokem korespondoval také názor participantky (U2), která se navíc zmiňovala i o důležitosti spolupráce s rodiči a řekla: *„v podstatě vím asi zhruba, jaké ty děti přijdou, nejenom to složení, ale i jaká je třeba spolupráce i s jejich rodiči, protože to je taky strašně důležité, že třeba na co si u kterého rodiče trošičku možná i někdy dat pozor, aby člověk třeba nezabrousil do nějaké oblasti...“*

Z těchto tvrzení jasně vyplývá, že hlavní přínos ve spolupráci spádové mateřské a základní školy vidí participantky ze základní školy v tom, že před nástupem do první třídy znají všechny děti navštěvující mateřskou školu. Mohou se tak na tyto děti lépe připravit a navíc mají povědomí i o jejich případných problémech. Velkou výhodou vidí také v tom, že se všechny učitelky mezi sebou navzájem dobře znají a tvoří dobrý kolektiv, ve kterém je příjemná atmosféra a pracovní prostředí.

Participantky z mateřské školy naopak vidí pozitivum spolupráce ve zpětné vazbě od učitelek ze základní školy, od kterých získávají informace o tom, zda jsou děti dobře připravené jak na zápis, tak i do první třídy. Také zda by ony měly něco zlepšit, na co by měly klást větší důraz nebo jaké vědomosti a znalosti by měly u dětí rozšířit. K tomu se vyjádřila participantka (U6): *„...také si myslím, že to, že zjistím svou zpětnou vazbu, to znamená, jak jsem děti připravila na zápis, jestli vidí učitelky ze základky ten pokrok dítěte, jestli jsou taky dobře připravené.“* Později ještě participantka dodala, že přínos spolupráce vidí hlavně ve vzájemném obohacení a poznacích.

Dle zmíněných výpovědí je zřejmé, že si participantky dávají navzájem zpětnou vazbu o své práci, což vnímáme jako velké pozitivum.

4.3 Komunikace napříč školami

Dále jsme v interview participantkám pokládali otázky týkající se vzájemné komunikace mezi nimi. Všechny participantky se shodly na tom, že většinu problémů mezi sebou rozebírají a tudíž hodnotily komunikaci velmi dobře. To dokládá výrok participantky (U2), která řekla: *„Jako po stránce kolektivu si myslím, že v pohodě naprosto, že prostě si říkáme*

úplně všechno. Komunikujeme tím, že se tam dennodenně setkáváme vlastně v rámci obědů...takže vždycky tam něco prohodíme, ať už v osobnostní rovině nebo sem tam některá z nás něco řekne, co třeba ten den bylo takového buďto zajímavého nebo co stojí za zmínku (smích) z pedagogického procesu, takže komunikace v pořádku.“ Ostatní participantky odpovídaly velmi obdobně.

Z výpovědi je zřejmé, že komunikace mezi participantkami je na velmi dobré úrovni. Díky tomu, že se jedná o malý kolektiv, mají učitelky k sobě blíže než v jiných větších institucích. Přesto však převážně spolu komunikují uvnitř každé instituce zvlášť, což je do jisté míry samozřejmé. Pokud řeší problémy s dětmi, chodí si pro radu ke kolegyním ze stejné instituce a nejdou do druhé budovy, kde učitelky tyto děti ani pořádně neznají. To, že v mateřské škole spolu učitelky intenzivně komunikují a vzájemně si pomáhají, dokládá výrok participantky (U4), která řekla: *„Tím, že s druhou paní učitelkou spolu hodně komunikujeme, spoustu věcí společně rozebíráme...bavíme se o dětech, co, kde u koho...jak říkám hodně spolu komunikujeme, takže ty děti probíráme navzájem, takže i ty informace.“*

Participantka (U6) k této situaci dodala, že komunikace nevázne i díky učitelským posezením, které instituce v průběhu školního roku pořádají: *„Komunikace je taky dobrá, tím, že se setkáváme, pak jsou třeba společné akce jako učitelek, jako posezení nebo něco takového třeba na Den učitelů nebo na Vánoce nebo uzavření školního roku takže tam to posezení je, takže stejně nakonec ta debata se většinou točí k dětem a k té práci. Nebavíme se o počasí, (smích) ale bavíme se o té práci, o těch dětech, o zážitcích, které se přihodily. Nemyslím si teda, že by byl nějaký problém, komunikace nevázne, předáváme si informace navzájem...“*

Z této výpovědi tedy vyplývá, že participantky utužují své vztahy i na různých posezeních, které zajišťuje ředitelka školy a na kterých se setkává celý kolektiv. Toto posezení se koná maximálně čtyřikrát do roka. Ředitelka k tomu dodala, že se učitelky mezi sebou dobře znají a některé z nich mají i pěkné kamarádské vztahy, což je podle ní ku prospěchu.

Jak jsme již zmínili ve druhé kategorii, všechny participantky si velmi pochvalovaly asistentku, která působí jak v mateřské, tak v základní škole. I díky jejímu působení v obou zařízeních dochází k předávání informací mezi institucemi. Nejlépe to vystihuje výrok participantky (U6), která tuto situaci okomentovala: *„...výhodou je paní asistentka, která*

předává informace jak ze školy do školky, tak ze školky do školy nejenom o dětech, ale i o různých lekcích o všem co tu probíhá.“

Celou situaci okomentovala také participanta (U3), která ve své výpovědi řekla, že komunikace mezi učitelkami je velmi propojená a to i díky její osobě. Sama se popsala jako takový středobod mezi oběma institucemi: *„Dopoledne pracuji ve škole jako asistentka u integrovaného chlapečka a odpoledne mám odpolední směnu ve školce, takže přecházím z jedné budovy do druhé budovy, tím pádem dělám takový most mezi holkama učitelkami (smích)...takže to mám tak na půl z tadyka donesu tam, z tama donesu sem, (smích) ale jako bez problémů...“*

Následně participantka v interview dodala, že má rozhodně složitější práci oproti ostatním kolegyním a to v tom, že si musí získat informace o dětech od učitelek z mateřské školy, aby je následně mohla předat odpoledne rodičům. Později doplnila, že se musí také domlouvat i s učitelkami ze základní školy, aby podle potřeb upravily učivo integrovanému chlapci, kterého má asistentka na starosti.

Zde jasně vyplývá, že asistentka má složitější práci, jelikož dopoledne pracuje na základní škole, kde pomáhá s učivem integrovanému chlapci a snaží se ho posouvat dál dle jeho možností. Musí se s učitelkami domlouvat a upravovat učivo podle toho, co zvládá a co se mu naopak nedaří. Poté se po obědě přesunuje do mateřské školy, kde má každý den odpolední směnu. Musí si proto zjistit informace od učitelek z mateřské školy, například o tom, co se celý den dělo, jestli nenastal nějaký problém, nebo co má případně důležitého vyřídit rodičům.

Důležitou součástí komunikace je také společné řešení problémů, což participantky ve svých výpovědích hojně uváděly. Často se ve výrocích objevoval názor, že pokud si některá z participantek s něčím neví rady nebo potřebuje poradit, obrací se na své kolegyně, které se jí snaží pomoci. To nejlépe vystihuje výrok participantky (U3), která uvedla: *„Člověk, když v otázce toho, že něco neví, přijde za kolegyní, ať tady nebo tam. Navzájem si pomáháme, v tom bych problém neviděla.“*

Myslíme si, že i výše zmíněné pozitivní klima v organizacích a přátelské vztahy mezi učitelkami, mají výrazný podíl na tak dobré komunikaci. Velké pozitivum vidíme v tom, že učitelky chtějí o případných problémech mluvit, sdílet je s ostatními a mají snahu je vyřešit. Zejména pro začínající učitelky, které nemají ještě tolik vlastních zkušeností je takové společné řešení problémů a rady od jiných učitelek velmi přínosné. To dokládá také

výrok participantky (U6), která uvedla: „...tím, že nemám tolik pedagogických zkušeností, takže jsem ráda za informace, které mně předají kolegyně. Pokud něco nevím tak se zeptám, snažím se všechno řešit hned, abych měla dostatek informací, abych nějakým způsobem byla neustále v obraze.“

Jak jsme již zmínili na začátku této kategorie, participantky spolu více komunikují uvnitř každé instituce než mezi institucemi, proto nás dále zajímalo, jak vypadá komunikace mezi participantkami ze základní školy a participantkami z mateřské školy. Jedna z participantek (U2) uvedla, že podle ní instituce spolu hodně komunikují a to opět zejména při řešení problémů: „...pokud se nám některé dítě nezdá nebo je tam nějaký problém tak se ptáme navzájem, jak to pokračuje nebo jestli třeba nějaké dítě aktivnější v uvozovkách divočejší tak to řešíme, co na ně zabírá...pro komplexní posouzení toho dítěte je to lepší...“

Participantka (U6) dodává, že mezi nimi probíhá kvalitní komunikace i při domluvě na organizování společných akcí: „...předáváme si ty informace, i na ty společné akce, kdo která bude co organizovat ať se třeba i při těch dílničkách, ať vytvoříme jedna a to samé, řekneme si, která bude jaký mít výrobek, nebo když je ten karneval, která za co bude zodpovídat, den dětí zase, která připraví nějakou soutěž, aby to bylo různorodé, takže se domluvíte tady tímto způsobem, každá dáme nějaký návrh.“

Svémi tvrzeními participantky dokládají, že pokud se chtějí nebo potřebují na něco zeptat, přichází pro informace k ostatním kolegyním. Také při organizování různých akcí se domlouvají, co která bude organizovat a za co bude zodpovídat. Z těchto výroků vyplývá, že si jako kolektiv hodně pomáhají, a že si vždy vychází navzájem vstříc.

V našem výzkumu jsme však zjistili, že komunikace má i jisté nedostatky. Participantky se nejvíce zmiňovaly o tom, že nemají dostatečný prostor, který by potřebovaly pro společnou komunikaci a to hlavně díky pracovní době a jejich vytíženosti. Největší problém v komunikaci jsme však viděli v tom, že vše řídí ředitelka institucí. Příčinou zde může být to, že půlka participantek pracuje ve škole teprve rok. Proto se nejspíše ve svých výrociích neustále odkazovaly na ředitelku s tím, že nám k tomu ona řekne více, protože ony moc nevědí a nemají nám k tomu co říci. Participantka (U1) řekla, že nezná tyto informace z důvodu, že nemá moc čas zjišťovat si nové zprávy, jelikož by je s nimi měla seznamovat ředitelka: „To já vám teď neřeknu, to možná ta paní ředitelka, ale tím, že já jsem fakt nastupovala minulý únor, já jsem tady fakt rok...to bych jako, nebo paní ředitelka“

by to nějakým způsobem seznámila, aby nás seznámila s tím, co bude a jak bude probíhat a tak. O přestávkách se vidíme málo a to máme ještě dozory, takže na to není moc času...jako my se bavíme s paní učitelkama, ale tím, že tam spíš není čas.“ Poté ještě participantka dodala, že by je ředitelka měla více informovat a hlavně jim dávat zprávy dopředu, aby věděly, kdy se co děje.

S těmito výroky korespondovala také výpověď participantky (U4) která řekla, že hlavní iniciátor všeho je ředitelka, se kterou se vidí každý den: „...*paní ředitelka je hlavní iniciátor a tím, že je tu každý den takže rozebíráme věci, které jsou ve škole i ve školce.“*

Z výpovědí našich participantek vyplynulo, že ředitelka ve školách vše řídí. Jak jsme se dozvěděli v kategorii „akce jako základ spolupráce“, ředitelka je ta, která participantkám rozděluje úkoly při organizování akce. Je s nimi v každodenním kontaktu, rozebírají společně různé situace a problémy, které daný den nastanou. Na druhou stranu si nemyslíme, že je dobré, když se všechny spoléhají jen na ředitelku, kdy se následně setkáváme s problémem, že nové učitelky nic nevědí a ani nemusí vědět, jelikož za ně vše domluví a vyřeší ředitelka. Myslíme si také, že rok v práci je hodně dlouhá doba na to, aby si participantky vše potřebné zjistily a byly trochu aktivnější a nečekaly pouze na to, co jim ředitelka sdělí.

4.4 Netradiční zápis

Tuto kategorii nejprve začneme přípravou na zápis, která je velmi důležitá. Aby základní škola pomohla škole mateřské dobře připravit děti na zápis do první třídy, vymyslely si participantky projekt s názvem „Předškolička“, kam chodí děti z mateřské školy ve věku od 5 do 7 let. Tento projekt probíhá v prostorách základní školy a chodí sem pouze děti, které přihlásí jejich rodiče. „Předškolička“ probíhá každý týden ve čtvrtek a učitelky tam s dětmi procvičují to, co budou dělat na zápise do první třídy. Průběh „Předškoličky“ popisuje ve svém výroku participantka (U2): „*Každé tři týdny máme připravenou vyučovací hodinu, kde máme různé úkoly pro děti, rozvoje různých schopností jako hrubé motoriky, jemné motoriky, sluchové vnímání, zrakové vnímání...pro ty děti je to zase výhoda v tom, že poznají prostředí školy a není to pro ně to neznámé, kde by se měly bát nějakým způsobem vstoupit.“*

Můžeme konstatovat, že se participantky díky projektu „Předškolička“ snaží dětem tento přechod ulehčit tím, že dítě ještě před nástupem do první třídy pozná prostředí školy

a seznámí se s učitelkami ze základní školy. Také si děti nanečisto vyzkouší vyučovací hodinu, jelikož sedí v „Předškoličce“ v lavicích celých 45 minut.

Obdobně odpovídaly i ostatní participantky, kdy nejvýstižněji se k tomu vyjadřovala participantka (U1), která ve svém výroku uvedla: *„...my máme projekt předškolička, že vlastně předškolácci ze školky mívajít každý čtvrtek u nás ve škole vlastně třičtvrtě hodinky jim nachystáme, vždycky jedna z paní učitelek se domluvíme, to se střídáme po týdnu a vždycky si pro ně připravíme nějaký program na tu třičtvrtě hodinu s tím, že přes grafomotoriku nějaké cvičení fyzické nebo něco to je jedno, to už je na každé z nás. Pak je tam nějaký pracovní list, buď si ho uděláme zrovna v té hodině, nebo na doma, s tím, že to máme fakt poctivě, teda od října letos bohužel zápis se posunuje až do května, takže až do května, minulý rok to vyšlo jenom do ledna, teď až do května.“*

Z těchto výroků vyplývá, že si každá participantka připraví jednou za tři týdny jednu vyučovací hodinu, kde s dětmi procvičí co je zapotřebí. Zajímavé však je, že se mezi sebou participantky vůbec nedomlouvají, co si která přichystá, ale je na každé z nich, co se rozhodne s dětmi procvičit. Negativum vidíme v tom, že se na obsahu hodin participantky nedomlouvají a dokonce si mezi sebou nepředávají ani žádnou zpětnou vazbu například o tom, co se jim povedlo nebo co se jim nevydařilo, což dokládá výrok participantky (U1): *„Občas si něco řekneme, ale není to takové to, co bych očekávala a představovala si. Jedině, když je tam takový nějaký výkyv nebo ty děti jsou nějaké obtížnější nebo tak, tak to si řekneme jinak jako, že bysme rozebíraly jedno dítě vedle druhého to ne.“* Z tohoto výroku je patrné, že i samy participantky si tento nedostatek uvědomují, avšak nedělají nic pro jeho zlepšení.

Jak již bylo několikrát řečeno, významem tohoto projektu je především kvalitně připravit dítě na zápis, ale i sledovat jeho vývoj v průběhu docházky do „Předškoličky“. Podle participantek jsou mezi dětmi vidět velké rozdíly v připravenosti na povinnou školní docházku, což je také částečně zapříčiněné i vlivem domácího prostředí.

Také participantky z mateřské školy se vyjádřily k tomuto projektu. Myslí si, že je „Předškolička“ pro děti velmi přínosná, jelikož i ony vidí pokroky u dětí, do jaké míry jsou připravené a na co se mají ještě zaměřit. K tomu se vyjádřila participantka (U6): *„Mám na starost starší třídu, takže připravuju předškoláky, procházím podle těch třídních plánů, procházím s dětmi před přípravu na školu. Plním s nimi různé úkoly v řízené činnosti vyloženě zaměřené na přípravu do školy. Děti mají pracovní sešity, ty se jim vždycky*

objednají na začátku roku, které v průběhu toho roku vyplňují, děláme listy, které tam mají a plus dostávají listy, které jim chystám na tu přípravu.“

V průběhu interview jsme se participantek také ptali, zda spolu učitelky mateřské a základní školy spolupracují při posuzování školní zralosti. Školní zralost máme definovanou v teoretické části a již víme, že tento termín znamená dosažení určitého stupně ve vývoji dítěte před vstupem do první třídy. Proto nás zajímalo, zda ji posuzují společně, nebo v každé instituci zvlášť. Participantka (U2) řekla: *„Ano, ano určitě, protože nám oni předávají sem děti na tu předškolíčku a tam se vlastně bavíme o tom, kde nějaké nedostatky jsou nebo na co se třeba zaměřit nebo jak po čase ten a ten problém vidíme nebo jak bysme to řešily, nebo co navrhujeme.*“

I výpověď druhé participantky (U4) korespondoval s výše uvedeným tvrzením: *„Víte co, spíš hodnotíme děti, jakože porovnáváme děti, jaké jsou ve škole, protože vlastně přechází ze školky do školy, jsou to vlastně předškoláci, přecházejí do školy, takže vlastně zlepšení jo v čem jsou lepší, v čem se zlepšily, v čem se zhoršily, jestli jsou stejní, jak v grafomotorice tak prostě v tom. Takto v tom celkovém rozvoji dítěte.*“

Zcela odlišný pohled měla participantka (U1), která spíše oponovala tím, že je ve škole teprve rok a více nám k tomu řekne ředitelka. Myslí si však, že se školní zralost společně neposuzuje. Z toho můžeme konstatovat, že do této doby nikdo s uvedenou participantkou školní zralost neposuzoval a ani ona sama v tom nemá zcela jasno: *„To já vám teď neřeknu, to možná ta paní ředitelka, ale tím, že já jsem fakt nastupovala minulý únor, já jsem tady fakt rok a já jsem vlastně šla po zápise, takže já vůbec nevím (smích). Je možné, že si to předávaly, ale já vám k tomu teďka nic moc k tomu neřeknu. Jako určitě jo no, tak ve školce se to dělá tady ty testíky, že takže, asi si to předávají no. Takže tím pádem si vlastně teď protiřečím s tím, co jsem řekla no, (smích) že si nedáváme informace.*“ Mohli bychom se pozastavit nad tím, že participantka vede „Předškolíčku“ již od září a od té doby nebyla schopná nebo ochotná opatřit si informace týkající se školní zralosti a zápisu dětí. Její odpověď je velmi zmatená, kdy na jednu stranu nemá žádné informace a odkazuje nás na ředitelku, ale na druhou stranu dospěla k závěru, že si informace o školní zralosti nejspíše předávají. Z toho můžeme vyvodit, že si participantka informace neobstarává anebo se informace o školní zralosti mezi institucemi nepředávají.

Z výše uvedených výpovědí nás příjemně překvapilo, že se všechny participantky, s výjimkou participantky U1, shodly na tom, že při posuzování školní zralosti mezi sebou vzájemně spolupracují a předávají si potřebné informace.

Nejdůležitějším okamžikem pro děti navštěvující poslední rok mateřské školy je právě zápis do první třídy. U zápisu se zjistí, zda je dítě způsobilé pro nástup do školy, nebo zda je nutný odklad povinné školní docházky. Na základní škole jsou však dvě participantky, které nastoupily teprve minulý rok a zápisu se proto ještě nezúčastnily. Je to také dáno tím, že se od roku 2017 posunul datum zápisu z měsíce ledna na měsíc duben. Proto jsme se alespoň zeptali, jak si participantky představují, že zápis do první třídy probíhá. Participantka (U3) ve své výpovědi uvedla: *„Já jsem u zápisu ještě nebyla...mám ale informace z dřívějších jak ze školky tak spíš ale od kamarádek co kde takto. Mělo by se tam zkoumat to, co se procvičuje třeba jemná motorika, hrubá motorika, sluchové vnímání, zrakové vnímání, různé věci. Tím, že jsem v první třídě tak vidím, co je potřeba pro fungování ve škole, takže bych zhruba nějakým způsobem dala do kupy věci, které asi u toho zápisu by měly být. Vím, co se má ve školce procvičit, aby to v té škole potom nedělalo problémy. Ptala jsem se taky kolegyně, jak probíhal minulý zápis, abych věděla co a jak.“*

K tomuto problému se také podobně vyjádřila i druhá participantka (U1): *„Tak měli by se tam zjišťovat znalosti a dovednosti, takže to, co všechno ty děcka umí. Jestli jsou na tu školu vůbec připravené, určitě grafomotorika a takové ty základní znalosti, které by měli mít, než půjdou do školy.“* Participantka později dodala, že zápis ještě společně neprobíraly, jelikož bude probíhat až v dubnu a ještě nezná pořádně termín. Z této výpovědi vyplynulo, že nemají ještě nachystaný program, jak bude zápis probíhat.

Základní škola bude tento rok pořádat zápis teprve po třetí, jelikož do teď byl na základní škole pouze čtvrtý a pátý ročník. Základní škola pořádá netradiční typ zápisu, což máme vysvětlené v teoretické části. Při tomto zápisu se prostředí školy většinou mění na pohádkové, například v loňském roce byl zápis inspirován pohádkou Boudo budko. To také dokládá participantka (U2) ve své výpovědi: *„No a na ten zápis to se zase domlouváme, vždycky zvolíme nějaké ústřední téma toho zápisu. Jeden rok to bylo čtvero roční období, kdy každé stanoviště mmm bylo zaměřené podle ročního období a plnily tam tematicky děti ty úkoly. Loni jsme měly to, hlavní téma byla pohádka Boudo budko, zase každé to stanoviště bylo domečkem nějakého zvířátka a to zvířátko provázelo tím zápisem, aspoň tou částí toho zápisu a to děcko plnilo v té části úkoly, které mu zadával ten, ten to*

zvířátko, které tam, byly...paní učitelky seděly u toho stolečku a sledovaly jaké to dítě má výkon a pak se doptávaly další věci, které potom si zaznamenávaly do archů toho zápisu.“

Také participantka (U4) se v interview vyjadřovala k zápisu, ale spíše se zabývala jeho organizací. Popisovala, co všechno je důležité během zápisu zajistit a co mají učitelky na starost. Z jejího výroku je zřejmé, jak je důležitá spolupráce obou institucí při zápisu a je potřeba, aby se všechny učitelky zapojily, kdy některé mají na starost stanoviště, další provádí rodiče po škole či s nimi vyplňují potřebné formuláře. Rozdělení úkolů pak závisí čistě na jejich domluvě.

Tato forma netradičního zápisu má velké výhody v tom, že děti plní jednotlivé úkoly formou hry a předvedou tak své dovednosti aniž by to pro ně bylo příliš stresující, jako tomu může být u zápisu tradičního. Před zápisem si každá z participantek vymyslí, co bude u dětí testovat a na jakou oblast se zaměří, popřípadě jim to přidělí sama ředitelka.

4.5 Kontakt škol s rodiči

Již v první kategorii jsme lehce nastínili spolupráci institucí s rodiči dětí navštěvujících mateřskou nebo základní školu. Během interview s participantkami jsme však získali mnoho zajímavých dat, které se týkají právě spolupráce mateřské a základní školy s rodiči. Díky zjištěním z interview s učitelkami si nyní můžeme dovolit tvrdit, že se instituce spolupráci a kontaktu s rodiči nebrání.

V průběhu interview jsme se našich participantek ptali, zda by mohly charakterizovat, jak spolupracují s rodiči. Z výroků nám vyplynulo, že rodiče se zejména podílejí na akcích, které instituce organizují. Jednou z hlavních akcí, které se rodiče účastní, je pasování dětí na prvňáčky, která se koná na konci školního roku. Zpravidla mnozí z nich donesou občerstvení, zákusky, a snaží se tak zpříjemnit celé odpoledne. Také obvykle v závěru školního roku poděkují učitelkám za roční práci. Rodiče se podílejí i při úklidu zahrady v mateřské škole, kdy pomáhají participantkám dávat zahradu do pořádku. Někteří rodiče dokonce pomáhají s přípravami akcí, kdy se snaží něco zajistit, nachystat i jinak pomoci v jakémkoliv směru. Setkávají se s nimi však i při každodenním vodění a vyzvedávání dětí do škol, ale i při klasických třídních schůzkách, což dokládá výrok participantky (U3): *„Já se dostávám do kontaktu s rodičema ve školce tím, že předávám děti rodičům. Nebo když jsou různé ty akce společné tak taky přicházím s nima do kontaktu jak na dílničkách, tak na karnevalech, na různých akcích třeba na výletech. Chodí tam rodiče a děti ze školky i ze*

školy, tak aby zase rodiče ze školky se dostali do školy, do prostředí školy, aby to pro ně nebylo nic cizího. Většinu těch rodičů znám a potkávám se s nimi. Tím, že ve škole vidím a potkávám rodiče, to jsou ty školní, hlavně jsem ale v blízkém kontaktu s rodiči integrovaného chlapčka.“

Mimo běžný kontakt s rodiči ve školách či třídních schůzkách se participantky snaží spolupráci a komunikaci s nimi neustále zlepšovat, k čemu využívají nástěnky, ale zejména pak webové stránky, což dále popisuje respondentka (U2) ve své výpovědi: *„Spolupráce s rodiči si myslím, že je dobrá, protože rodiče do spousty akcí zasahují nějakým způsobem. Jsou neustále informováni, ve škole ty akce jsou vyvěšené na nástěnce, na webových stránkách, dostávají zápisky do notýsků. Já jsem zavedla společný mail, abychom si předávaly informace. Předchozí školní rok jsme s páťáky měli dokonce skupinu na facebooku, takže jsme se udržovaly v kontaktu pomalu denně. Rodiče se do této skupiny taky připojili, takže i tam se mohli třeba průběžně ptát na některé informace, ale hlavně spolupráce spočívá v osobním kontaktu nás s rodiči.“*

Z těchto výpovědí můžeme konstatovat, že participantky spolupráci jako takovou chápou tím, že se s rodiči vidí každý den ve škole a poté opět v konání akcí, kterých se zúčastňují spolu s dětmi i jejich rodiče. Participantka (U2) minulý rok zavedla inovaci v komunikaci s rodiči, která spočívala v založení společného emailu a skupiny na facebooku. I když si nejsme zcela jisté tím, zda je právě tato cesta ke zlepšení komunikace s rodiči ta správná, oceňujeme alespoň pokus o něco nového. Na druhou stranu však participantka tvrdila, že se rodiče aktivně zapojovali a podíleli se na konverzaci. Participantka měla jistotu v tom, že si informaci všichni rodiče přečetli, jelikož viděla, kdo si zprávu zobrazil a nebyl tudíž problém v tom, že někdo něco nevěděl. Participantka (U3) samozřejmě nejvíce komunikuje s rodiči integrovaného chlapce, se kterými probírá důležité věci každý den.

Jak se participantky zmínily, tak v obou školách jsou třídní schůzky. Ve škole jsou jedenkrát za tři měsíce, v mateřské škole většinou bývají na začátku školního roku. Problémy, které se v průběhu školního roku objeví, se většinou řeší ihned. Na konci školního roku mají participantky zhodnocení, jak celý školní rok probíhal, co se jim za uplynulý rok povedlo vyřešit, nebo co mají v plánu do budoucna v komunikaci s rodiči zlepšit.

Dalším způsobem předávání informací rodičům je prostřednictvím kalendáře, vývěsek, nástěnek nebo ústně od učitelek v mateřské i základní škole. V základní škole mají děti informace pro rodiče napsané do notýsků nebo žakovských knížek.

Participantka (U5) se navíc ve svém výroku zmiňovala o možnosti komunikace prostřednictvím mobilního telefonu, kdy uvedla: *„Když je nějaký problém, nebo nějaký dotaz tak ty rodiče dojdou, tím že třeba mám svůj soukromý mobil a na stránkách školy, tak ty rodiče mně volají normálně napřímo. Cokoliv co je potřeba i ze školky, když se řeší třeba obědy, vyúčtování obědů, nebo nějaká akce jo nebo něco se přihodí tak okamžitě rodiče můžou zavolat a volají nebo posílají do emailu dotaz, pak odpovídám, takže jako tam komunikace takto je jako s těma rodičema.“*

Dle participantky jsou učitelky velmi pohotové, všichni rodiče na ně mají kontakt a v případě problémů rodiče můžou okamžitě zavolat a situace se řeší ihned.

4.6 Závěry a diskuze

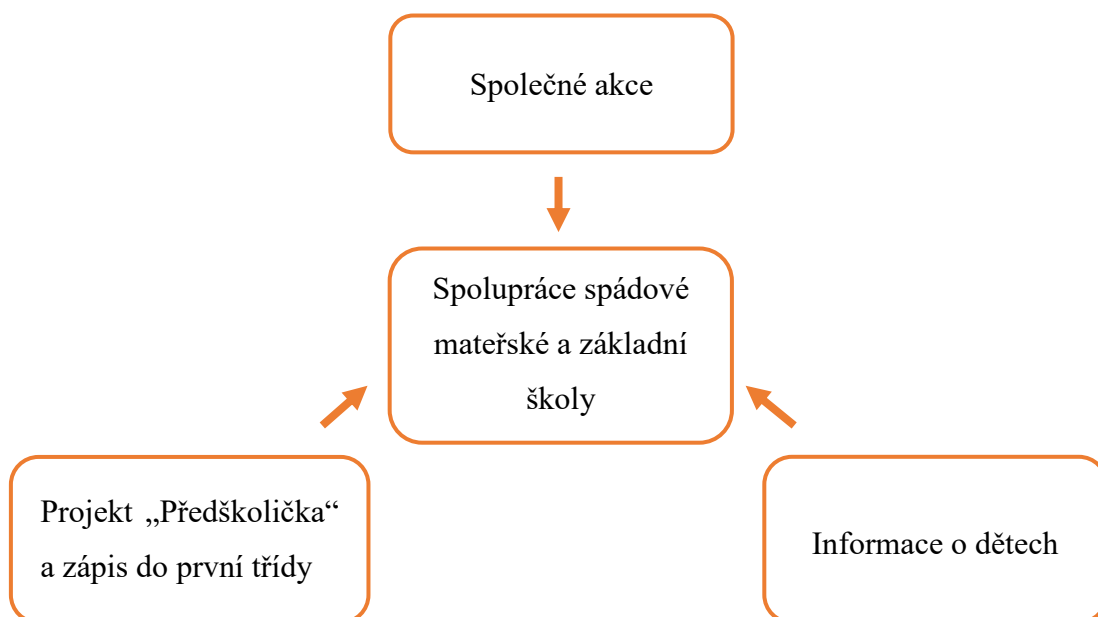
Na základě analýzy získaných dat jsme vytvořili pět kategorií, které jsme v předchozím textu interpretovali. Z výzkumného šetření vyplynulo, že má spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou pozitivní i negativní dopad, jak na pedagogy, tak na děti. Ze získaných dat jsme mohli odpovědět na hlavní a dílčí výzkumné otázky stanovené v naší praktické části.

Naše hlavní výzkumná otázka zněla: **Jak se uskutečňuje spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou?** Z našeho výzkumného šetření vyplývá jednoznačná odpověď a to, že se spolupráce uskutečňuje především v konání společných akcí, kterých mají instituce opravdu mnoho. Tyto akce se převážně konají v závislosti na ročním období a pro lepší přehlednost jsou zapisovány do kalendáře. Participantky při těchto činnostech, akcích navzájem spolupracují tím, že se domlouvají, co která bude organizovat, za co budou zodpovídat nebo se dohodnou, která vytvoří nějakou soutěž nebo výrobek tak, aby program připravených akcí byl různorodý. Podílejí se tedy většinou na přímé práci, na přípravě a na organizaci konkrétní akce. Tím, že se všechny participantky dennodenně potkávají a jsou v neustálém kontaktu, tak si mohou sdělovat ihned všechny informace či návrhy. Také pořádají společné výlety do zahraničí, například do Vídně nebo do Bratislavy. Za spolupráci považují také aktivitu plavání, které se účastní děti jak z mateřské, tak ze základní školy.

Rovněž se spolupráce provádí při projektu „Předškolička“ a při zápisu do první třídy. Projekt „Předškolička“ jak jsme se zmínili již výše, je určený dětem z mateřské školy. Participantky v projektu s dětmi procvičují to, co mají znát a umět při zápisu do první třídy. Díky „Předškoličce“ spolu participantky spolupracují při posuzování školní zralosti, ale na druhou stranu mezi sebou nekonzultují, co si která na hodinu připraví, což vidíme taktéž za velmi důležité. Učitelky ze základní školy využívají a získávají informace o dětech od učitelek z mateřské školy, díky čemuž mohou s dětmi lépe pracovat. Další spoluprací je zápis do první třídy. Jelikož se jedná o malý kolektiv pedagogů, tak i na této události se domlouvají a organizují ji společně. Zápisu se účastní všechny učitelky a každá z nich si musí připravit aktivity, které budou děti při zápisu plnit. Všechny děti z mateřské školy poté přecházejí automaticky do této zmiňované základní školy, pokud se rodiče nerozhodnou jinak.

Spolupráce se uskutečňuje i v komunikaci mezi participantkami a to tak, že společně probírají, jak lépe připravit děti do základní školy, co by například měly zlepšit, na co klást větší důraz nebo jaké informace u dětí rozšířit. Hovoří i o tom, kde má dítě určité nedostatky nebo také společně řeší problémy, které se v průběhu školního roku vyskytnou. I díky tomu, že mají participantky mezi sebou kamarádské vztahy tak si navzájem půjčují materiály, podklady pro výuku a sdělují si nové zážitky ze školení nebo z nějakého nového kurzu, kterého se účastnily.

V následujícím schématu jsou graficky uvedeny výsledky spolupráce mateřské a základní školy:

Jedna z našich dílčích výzkumných otázek zněla, **jaké konkrétní vlivy působí na spolupráci mateřské a základní školy?**

Dle našich participantek ovlivňují spolupráci zejména problémy se zřizovatelem, ale také nedostatek finančních prostředků pro realizaci dalších aktivit zahrnujících se do spolupráce. Pro přehlednost můžeme tato zjištění shrnout do následujících bodů:

- potíže se zřizovatelem;
- časové podmínky;
- finanční prostředky;
- materiální podmínky;
- participantky nedokáží podchytit všechny věci včas;
- neinformovanost participantek;
- pevné vedení ředitelky, která ve školách vše řídí.

Naše další dílčí výzkumná otázka zněla: **Jaké názory mají učitelé spádové mateřské a základní školy na spolupráci?**

Většina participantek hodnotila spolupráci velmi dobře, jelikož jsou jedna organizace, ve které je malý kolektiv. Ve spoustě věcí si vyjdou mezi sebou vstříc a jediné negativum na spolupráci vidí to, že je hodně omezena administrativou. Tato zjištění jsou tedy vesměs pozitivní, a proto jsme názory učitelek na přínos spolupráce shrnuli do následujících bodů:

- znalost dětí a rodičů před nástupem do základní školy;
- dobrý kolektiv mezi participantkami, což přináší pohodu v práci;
- vzájemné obohacení a poznatky;
- participantky si navzájem půjčují materiály a vycházejí si se vším vstříc;
- možnost přijít si pro radu a pro pomoc k ostatním kolegyním;
- společné řešení problémů;
- participantky z mateřské školy dostávají zpětnou vazbu od učitelek ze základní školy;
- spolupráce je značně omezená byrokracií, jež zahrnuje vyplňování spousty dotazníků a papírů, které nesouvisí přímo se vzdělávacím procesem.

Poslední dílčí výzkumnou otázku jsme si stanovili: **Jakým způsobem spolupracuje vybraná spádová mateřská škola a základní škola?**

Participantky chápou spolupráci mateřské a základní školy hlavně v konání společných akcí, výletů, ale také společně spolupracují i při zápisu do první třídy nebo při projektu

„Předškolíčka“, který je určen dětem od pěti do sedmi let. Pro srozumitelnost uvádíme i tato zjištění v bodech:

- projekt „Předškolíčka“;
- zápis do první třídy;
- společné akce mateřské a základní školy;
- každoroční výlety do zahraničí;
- spolupráce s rodiči;
- posezení participantek.

4.6.1 Doporučení pro praxi

Z našich zjištění vidíme přínos ve spolupráci spádové mateřské a základní školy jak pro děti, tak pro pedagogy. Z interview nám nejdříve vyplynulo, že je spolupráce mezi vybranými institucemi na dobré úrovni, ale později se ukázalo, že není úplně ideální. Některé participantky ze základní školy nejsou příliš aktivní, někdy jsou spíše až laxní, samy nic nerozhodnou a ani neudělají a čekají až na pokyny ředitelky.

Z interview nás nejvíce překvapilo, že jsou participantky ve škole rok a nezjistily si informace o tom, jak probíhá zápis a co děti vlastně k zápisu do první třídy mají umět. Moc nerozumíme tomu, jak participantky mohou děti navštěvující projekt „Předškolíčka“, dobře připravit na zápis, když neví, jak vlastně probíhá. Doporučili bychom tedy některým participantkám, aby byly aktivnější a zajímali se o dění, které v institucích probíhá.

Dále bychom doporučili zlepšit komunikaci mezi těmito institucemi, protože z výpovědí participantek výzkumu vyplynulo, že komunikují hlavně uvnitř jednotlivých institucí, ale už méně mezi nimi. Rozhodně by měly také více zapojit děti do organizace a přípravy různých činností. Nemyslíme si, že by děti v první a ve druhé třídě byly malé na to, aby nemohly být více zapojeny a mít za něco zodpovědnost.

Velký přínos ve vybrané spádové mateřské a základní škole vidíme v časté komunikaci mezi participantkami, které si mezi sebou předávají informace o dětech, společně řeší vzniklé problémy, organizují společné akce či si půjčují potřebné materiály a předávají zkušenosti. Další výhodou pro participantky z mateřských škol je získání informací o tom, jak připravily děti do první třídy, díky čemu ví, co do budoucna zlepšit. Těmito pozitivy se mohou inspirovat i další spádové školy.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo prozkoumat, jak probíhá spolupráce mezi vybranou spádovou mateřskou a základní školou. Pro hledání odpovědí na výzkumné otázky jsme zvolili kvalitativní výzkum. Ke sběru výsledků byla použita metoda polostrukturovaného interview s učitelkami z vybrané spádové mateřské a základní školy. Participantkám byly kladeny otevřené otázky, které jsme podle potřeby rozšiřovali o doplňující otázky. Před začátkem interview byla každá participantka seznámena s anonymitou a s následným využitím dat. Tyto informace byly součástí informovaného souhlasu, který všechny podepsaly. Odpovědi byly po dohodě zaznamenávány na diktafon a následně přepsány do písemné podoby. Získána data byla poté zpracována pomocí otevřeného kódování. Po okódování všech interview nám vznikl seznam kódů, který nám sloužil k vytvoření kategorií.

Výsledky našeho výzkumu, které jsou popsány v závěru empirické části, by mohly přispět k zlepšení a zdokonalení spolupráce ve zkoumané spádové mateřské a základní škole, ale také by se jimi mohly inspirovat další spádové školy. Prostřednictvím výzkumu jsme se snažili zjistit, do jaké míry spolupráce skutečně probíhá a v čem spočívá. Záměrně jsme se soustředili na výpovědi samotných učitelek mateřské a základní školy, prostřednictvím kterých se spolupráce realizuje.

V naší bakalářské práci si uvědomujeme také určité limity. Jedním z nich může být to, že existuje málo spádových škol ve Zlínském kraji a výsledky z jiné instituce by tak mohly být zajímavější. Také jelikož naše zkoumaná instituce má málo zaměstnanců, mohli bychom vidět limit v malém počtu oslovených participantek. Jistý limit vidíme i v nespisovném vyjadřování participantek, které velmi často odpovídaly mimo pokládané otázky a odváděly řeč od daného tématu.

Když se zpětně podíváme na bakalářskou práci, bylo by zajímavé toto téma ještě zpracovat jako kvantitativně orientovaný výzkum s využitím dotazníků. Mohli bychom tak oslovit větší množství spádových škol a zjistit další formy spolupráce využívané těmito institucemi. Také bychom mohli zjistit pohled rodičů na spolupráci mezi těmito institucemi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEČVÁŘOVÁ, Zuzana, 2003. *Současná mateřská škola a její řízení*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 8071785377.
- [2] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2010. *Školní zralost: Co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Předškoláci*. 1. vyd. Brno: Computer Press. ISBN 9788025125694.
- [3] BENÍŠKOVÁ, Tereza, 2007. *První třídou bez pláče. Pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1906-1.
- [4] BERČÍKOVÁ, Alena, Eva ŠMELOVÁ a Dominika STOLINSKÁ, 2014. *Učitel - aktér edukačního procesu předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4033-0.
- [5] GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN, 2003. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-799-X.
- [6] JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ, 2014. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4750-7.
- [7] KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, 2010. *Předškolní a primární pedagogika*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-828-9.
- [8] KONOLD, T. R., & PIANTA, R. C., Empirically-derived, person-oriented patterns of school readiness in typically-developing children: Description and prediction to first-grade achievement. In: VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [9] KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2014. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4435-3.
- [10] KLÉGROVÁ, Jarmila, 2003. *Máme doma prvňáčka*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-1020-1.
- [11] KREJČOVÁ, Věra, Jana KARGEROVÁ a Zora SYSLOVÁ, 2015. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0812-9.
- [12] KROPÁČKOVÁ, Jana, 2008. *Budeme mít prvňáčka: Rady pro rodiče dětí od 5 let*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-359-8.

- [13] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- [14] MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ, 2013. *Výchovné poradenství*. 2. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7478-356-2.
- [15] OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.
- [16] OTEVŘELOVÁ, Hana, 2016. *Školní zralost a připravenost*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1092-4.
- [17] POHNĚTALOVÁ, Yveta, 2015. *Vztahy školy a rodiny: případové studie*. Hradec Králové: Gaudeamus, Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-626-1.
- [18] PRŮCHA, Jan a Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- [19] PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ, 2013. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0495-4.
- [20] SVOBODOVÁ, Eva, 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-774-9.
- [21] SYSLOVÁ, Zora, 2016. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-113-2.
- [22] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [23] TOMÁŠOVÁ, Alexandra, 2012. *Mateřskou školou ke školní připravenosti*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7464-231-9.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [25] BENÁTSKÁ, M., 2008. Projekt spolupráce MŠ a ZŠ. In: *Metodický portál RVP* [online]. 2008 [cit. 21. 2. 2017]. Dostupný z: <http://www.rvp.cz/clanek/6/2490>
- [26] BLAIR, Clancy, 2002. School Readiness: Integrating Cognition and Emotion in a Neurobiological Conceptualization of Children's Functioning at School Entry. *American Psychologist* [online]. February 2002; 58 (2): 111 – 127. [cit. 14. 3. 2017]. Dostupné z: doi: 10.1037//0003-066X.57.2.11.
- [27] Evidence request bank, Development project, 2014. Evidence response [online]. 2014 [cit. 3. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.parentingacrossscotland.org/media/1360/erb-transition-to-primary-school-final.pdf>
- [28] Informace o povinném předškolním vzdělávání. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: QCM, 2017 [cit. 20. 4. 2017]. Dokument ve formátu PDF. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/40134/>
- [29] SMOLÍKOVÁ, Kateřina, 2004. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN 80-87000-00-5.
- [30] Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. 2. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů ČR*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/terminy-zapisu-do-1-rocniku-zakladnich-skol-pro-skolni-rok>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ESS	Edukativně stimulační skupina.
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.
ŠVP	Školní vzdělávací program.
TVP	Třídní vzdělávací program.
Tzv.	Takzvaný.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Vzor informovaného souhlasu

Příloha P II: Přepis rozhovoru s participantkou (U5)

PŘÍLOHA P I: VZOR INFORMOVANÉHO SOUHLASU

Informovaný souhlas s využitím výzkumného rozhovoru

V rámci bakalářské práce s názvem „Spolupráce vybrané spádové mateřské školy a základní školy“, jste byl/a požádán/a o poskytnutí rozhovoru za účelem získání informací pro kvalitativní výzkum k mé bakalářské práci. Výzkum probíhá v rámci bakalářského studia na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Cílem práce je zjistit, jaká je spolupráce mezi Vaší mateřskou školou a základní školou. Na základě poskytnutých informací, bude možné podat doporučení pro zefektivnění spolupráce mezi oběma institucemi.

Účast na tomto výzkumu spočívá v poskytnutí rozhovoru. Pro potřebu následné analýzy se rozhovor s Vámi bude nahrávat na diktafon. Nahrávání může být na Vaši žádost kdykoliv přerušeno. Celý rozhovor bude následně přepsán do textové podoby. Vaše identita a odpovědi budou zcela anonymní a použity pouze pro potřeby této bakalářské práce.

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím.

Veronika Cibulcová

Podpis:

Svým podpisem souhlasíte se svou účastí na tomto výzkumu k bakalářské práci.

V dne

Podpis:

PŘÍLOHA P II: PŘEPIS ROZHOVORU S PARTICIPANTKOU U5

Spolupracuje tady ta organizace spolu?

Velmi úzce protože jsou to dvě části jedné instituce, takže proto je tam ta spolupráce provázaná. Víme, co dělá navrchu školka a zase oni ví, co děláme my tady, takže takto je to spojené, proto je to jako hodně úzká spolupráce. Spoustu akcí děláme společně, některé akce jsou samostatně v každé té škole zvlášť, ale spousta věcí, spousta akcí je dohromady.

Jaký je váš osobní názor na spolupráci? Dala by se více zkvalitnit, zdokonalit?

Vždycky se dá něco zlepšit, protože nic není dokonalé a je to, zase je to systém, je to taková organizace, která se neustále vyvíjí. Je spousta podnětů z venku, ze vnitřku, samy děti přichází s různými podnětama, takže je to neustále pořád a když někdo, některá něco uvidí venku, zažije, účastní se nějaké akce tak si to mezi sebou řekneme, uděláme si to tak. Někdy to zavrhneme, že takovou akci už dělat nebudeme, že už stačilo a nebo to zavedeme a máme další. Třeba teď jsme dva roky zpátky zavedly lampionový průvod, který tady nebyl. Různé věci, výlety jako tipu do zahraničí nebo tak. To tu dřív třeba nebylo. Dělal se tady zase škola v přírodě, to jsme teďka nepořádaly, to беру, že zase už je taková delší, ale je to pro základkové a je to delší akce třeba na několik dnů a jet spát tady s těmato malýma to se mně teda osobně nechce. Jako podstupovat to riziko, že mám ty děcka přes noc a takto to ne, protože těch akcí je poměrně hodně, takže tak.

Spolupracují učitelky při posuzování školní zralosti?

Musí. (smích) Tak tím, že třeba je tam ta předškolička, takže z vrchu děcka ze školky chodí sem na tu předškoličku, letos to máme už od září, bude to až do doby zápisu, to znamená do května. Loni to probíhalo od zápisu, protože ten termín byl jiný, takže jsme to měly od února do zhruba konce května. Teď tím, že jsem i dostala peníze, nebo dostanu peníze na šablony, takže část těch aktivit platíme z těch šablon. Potom, takže tady učitelky ze základky znají ty děti, které sem chodí do předškoličky. Potom já tam mívám jedenkrát týdně metodu dobrého startu, ta zase je další část hodiny znán a tím, že jsme tak malý kolektiv tak spoustu těch věcí si řešíme, protože jsou třeba tady sourozenci starší, tam jsou mladší, celkově ty rodiny se tak jakoby rozebírají, když je jakýkoliv výchovný, vzdělávací problém, tak se to rozebírá i ve školce i ve škole, protože v momentě kdy se to nepodchytne na vrchu, tak to přejde sem dolů a máme s tím ten samý problém, takže chtě

nechtě se to rozebírá a je to tak malý kolektiv, je to tak malý počet dětí, že tam to jako musí spolupráce být veliká.

Vy nepřijímáte děti z jiných školek?

Přijímáme. Třeba ve školce na vrchu máme holčičku, která sem jezdí až z T.. Ve škole máme holčičku, která chodila původně do P. a rodiče tam nebyli spokojení, tak přešli sem, takže tu máme, přestože ono to bylo dřív tady spojené P. i P. děti chodily první, druhá, třetí třída nahoru a pak přecházely čtverka, pětka sem, ale z toho důvodu, že nahoře postupně ty děti odpadávaly, odcházely do K., tak sem dolů už chodilo hrozně málo dětí, takže jsme zavedli dva roky zpátky zápis do první třídy, a proto máme tady zrovna jedna, dva. To je z toho důvodu, že sem zrušila takovou tu tradici po 30 letech nebo 40 letech, ale bylo to z toho důvodu, abysme vůbec přežili, aby ta škola nějakým způsobem mohla fungovat dál. A byl ve školce docela plný ročník, takže jsme ty děcka chytly, co máme teďka, tak těch 12 dětí, které bylo původně ve školce, tak přešlo sem a ta třináctá ta je z těch P., která došla v půlce jedničky a zůstala tady. Ta současná jednička to jsou zase děti, které byly na vrchu ve školce, takže si to stahujeme teďka sem dolů.

Takže je dobré, že se děti v první třídě znají

Mhmm, jo, jo. Tím, že ty akce se mnohé dělají dohromady a ještě naše děcka chodí nahoru do školy na jídlo, protože tam je jídelna, takže ten prostor oni znají a tím, že je to malá dědina tak ty děcka se znají úplně navzájem i z toho běhání venku, takže jako všichni ví o všech všechno, aj to dobré aj to špatné.

Jaké formy spolupráce využíváte?

Tak když vezmeme to vzdělávání těch dětí navzájem, pak jsou společné akce typu ty velikonoční dílničky, vánoční dílničky, vystoupení pro maminky. Už jenom tím, že každý si to nazkouší ve svém, ale pak to společné místo si zase musí odzkoušet všichni dohromady. Tím, že se ty děcka znají tak jsou ty akce takové jako rodinné a ten počet zase není tak velký, aby se ty děcka neznaly, takže to jsou tyto (pauza). Dílničky, besídky, výlety a třeba i plavání teď už zase dřív bylo, že jezdily jenom předškoláci, protože jsme jezdily s P. dohromady, ale tím, že jsme se od těch P. trošku trhly a oni i v těch prvních ročnících mají více dětí, takže bysme se nevešli do autobusu, tak my si platíme svůj autobus, proto jsem to nabídla i všem ostatním dětem nejenom těm předškolákovým a jezdí od těch nejmenších na to plavání kdo chce, kteří rodiče to chtějí tak jezdí na to plavání, takže je to další společná akce, takže tam toho je víc.

Co vám spolupráce mateřské a základní školy přináší?

Tak když to vezmu za jedno poznání těch dětí, v prostředí ve kterém žijí, protože to je hodně důležité a za další už o tom dítěti víme, než sem nastoupí do školy, víme spoustu věcí, že třeba začalo pozdě mluvit, že mělo problémy s pokakáváním, počuráváním v průběhu školky, nebo že málo jedlo obědy. To jsou drobnosti, ale zase dotváří takovou tu mozaiku těch dětí, takže to je dobré v tom, že známe všechny učitelky, všechny ty děcka, ne jakože ten nosí červený svetřík a to, ale jako takové ty zběžně, víme co kdo je, kdo je v uvozovkách problémový, kdo potřebuje nějaký jiný přístup, co se tam děje, jak se tam děje takže v tom je to jakože dobré, že poznáme i tu školní zralost před tím, než nám to dítě dojde k zápisu nebo než dojde do té předškoličky, takže zhruba víme co u kterých těch dětí, že jestli některé má chodit k logopedovi nebo jestli má jít do poradny, že tam se nám jeví nějaká vada nebo nějaká porucha nebo něco co tam není dobře tak to už postupně od sledujeme v průběhu té doby než nastoupí jakože přímo na ten zápis, kdy to je půlhodinky kdy se to dítě předvede. Může se předvést dobře a přitom víme, že jako na některé věci nemá, takže z toho důvodu je to dobré, že to poznáte před tím, než přijde na ten zápis.

Jak vypadá plán pro vzájemnou spolupráci?

I škola i školka má vždycky na ten rok plán akcí a to dáváme dohromady zhruba v tom říjnu, ale spousta akcí se v průběhu roku vyskytne, nabízí, zavolají nebo máme některé už ověřené akce a to se tam zapracuje. Už jenom z toho důvodu, že máš plán akcí na různé měsíce, kdy zhruba některé věci, dáme si tam třeba ty vánoční dílničky, ty jsou jasné, vánoční besídka pak jsou prázdniny a všechno se to naskládá do toho kalendáře a pak už se objeví různé takové ty nabídky tak to tam vsunuješ. Když to víš dopředu tak se to v tom srpnu napíše, když to nevíš tak to dopisuješ. Zrovna jsem dneska dopisovala takový kalendář a dopisujeme to, i aby to tady viselo, mají to na internetu rodiče a na vrchu to mají ještě i na nástěnkách, takže to se chystá. Pak třeba i z pohledu metodika prevence musíte mít některé odfajknuté prevence rizikového chování typu kouření, první pomoc, hasiči, policie, takže tady těch akcí je takových poměrně hodně, které musíte i jako metodik prevence udělat, takže všechno to souvisí spolu a prevence by se měla dělat i na školce takže spoustu těch akcí, které objednávám pro školu tak objednávám i pro školku. Třeba h. nebo tak to je preventivní program od hasičů, tak ten jde pouze na druhou a na pátou třídu, druhou a šestou, druhou a šestou. Měla jsem tu třeba paní prevence úrazům, byla tu paní na vozíčku, takže byla tady a byla i nahoře. Pro ty děcka to byl úžasný zážitek,

že viděly, jakože někdo se nemůže hýbat, někteří mě tady brečely úplně jak želvy. Chytlo je to, protože ona pouštěla i videa, kdy mluvili lidé, kteří měli úraz následkem nějakého zranění a takové různé věci přišli o možnost chodit, nebo vůbec se hýbat, tak ona to tam pouštěla těm děčkám a některé řvaly a to i takoví největší raraši, kteří tady běhají a vždycky je problém je zastavit. Tak tam třeba to bylo, když první pomoc tak si zkoušely obvazovat a takové, takže to jsou věci, které když to jde tak to spojíme se školkou, když ne tak aspoň to uděláme část pro školu a část pro školku. Takže tyto věci se dělají takto, že se to adekvátně i tomu věku přizpůsobí, protože nevydrží ani tito ani ti nahoře dlouho, tak proto se třeba tady dělá nějaký, jakože plný program a nahoře se udělá zkrácená verze. Jenom aby to nějakým způsobem tam proběhlo. Proto je taková tak spolupráce a tím že je to, kdyby to zase bylo v jedné budově je to ještě lepší, takto jsou to dvě budovy, máš na starosti dvě budovy a i ty holky jako, máme třeba i jako učitelky takové ty vánoční posezení nebo posezení na den učitelů, setkáváme se takto při těch akcích, které se pořádají, takže ono ty holky se takto dobře znají dost, některé mají i pěkné kamarádské vztahy, takže tam je to ku prospěchu.

Materiály si mezi sebou půjčujete?

Mhmm teď třeba jak jsme byly s tou R. na té logopedii tak jsme našli, prohráblí jsme navrchu ve školce jeden šuplík a jednu skříňku a naráz jsme zjistily, kolik tam máme vzácností, takže R. to teďka dává do kupy, fotí, abysme to měly i tady, když ne tak to objednáme sem, takže a nebo co je tady, co tady byla školní zralost a takové tak jsem jim to dávala nahoru ať si to pročtou holky a zase nějak se to snažím, i když nakupujeme věci tak kupuju část sem a část tam a když ne tak se to nějakým způsobem protočí.

Jak spolupracujete s rodiči?

V obou školách jsou třídní schůzky. Ve škole jsou jedenkrát za tři měsíce, ve školce většinou bývají na začátku školního roku a v průběhu školního roku když se objeví nějaký problém nebo něco je potřeba řešit a pak ke konci roku jenom takové zhodnocení. Rodiče dostávají informace za jedno v kalendáři, na webových stránkách, na vývěskách, na nástěnkách, ústně od učitelek ve školce i ve škole. Ve škole to dostávají ještě napsané do těch úkolníčků nebo do žákovských knížek ty připravované akce. Ve školce jsme zavedli ještě i kromě kalendáře, který je na webovkách tak i kalendář v tištěné podobě, který je na nástěnce a vypisují se tam jednotlivé akce, aby to bylo zhruba na ten měsíc dopředu, na webu jsou ty akce pomalu na pololetí dopředu, ty základní ty jsou tam už nastavené a další,

kteře se objeví v průběhu roku tak se doplňují postupně. Další spolupráce teda je, když jsou ty jednotlivé akce. Ve školce mají tam ještě oproti školákům je tam třeba Halloween, kdy si vydlabou společně dýně, zdobí si to, takže takovým způsobem je to taková společenská akce pro ty rodiče. Ty vánoční dílničky, velikonoční dílničky ty se konají ve škole. Chodí tam rodiče a děti ze školky i ze školy, tak aby zase rodiče ze školky se dostali do školy, do prostředí školy, aby to pro ně nebylo nic cizího, a pak se pořádají ještě ve školce na konci školního roku pasování předškoláčků, kdy zase je to zaměřené na nějaké vystoupení pro ty rodiče, poděkování paní učitelkám za výchovu a vzdělávání v průběhu té docházky. Většinou tam rodiče poděkují učitelkám a rodiče taky. Pak se děti pasují, dostanou nějaké dárečky pro ten vstup do školy.

Pasují je děti ze základní školy?

Pasujeme je my nebo pasuju je já nebo vedoucí učitelka, jak se domluvíme. Ty děti mají program, nějakou besídku, pak se pasují a pak máme to spojené s tím, že se opékají špekáčky, mnozí rodiče tam třeba donesou nějaké zákusky anebo takové to občerstvení se zajistí, aby to bylo příjemné odpoledne. Další akce s rodiči jsou třeba na jaře nebo na podzim úklid ve školkové zahradě, protože tam je velká zahrada takže děti s rodičema tam můžou přijít. Pomáhají naši školníci, jakože tu zahradu dát do pořádku, pohrabat listí a na jaře zase vyhrabat, aby ta tráva byla v pořádku, to je další akce, kterou s těma rodičema děláme. Ještě přemýšlím, co tam jsme měli (pauza). Ve škole zase tím, že si rodiče vyzvedávají děti v družině, takže spoustu věcí se třeba poptají nebo ráno je vodí, takže to se řeší průběžně. Ve škole teda to dostanou děti napsané do úkolníčku nebo se jim to vyvěsí na nástěnkou. Když má rodič nějaký dotaz tak okamžitě dojde, řeší se to průběžně, hned jak někdo něco, někomu se něco nelíbí, nebo líbí, když nelíbí tak dojdou, ale když líbí tak to nic. (smích) Když je nějaký problém, nebo nějaký dotaz tak ty rodiče dojdou, tím že třeba mám svůj soukromý mobil a na stránkách školy, tak ty rodiče mně volají normálně napřímo. Cokoliv co je potřeba i ze školky, když se řeší třeba obědy, vyúčtování obědů, nebo nějaká akce jo nebo něco se přihodí tak okamžitě rodiče můžou zavolat a volají nebo posílají do emailu dotaz, pak odpovídám, takže jako tam komunikace takto je jako s těma rodičema a tudíž třeba je nějaký vzdělávací problém, tak ten rodič třeba reaguje na poznámku nebo něco, hned druhý den se dojde zeptat nebo zavolá co se dělo nebo tak.